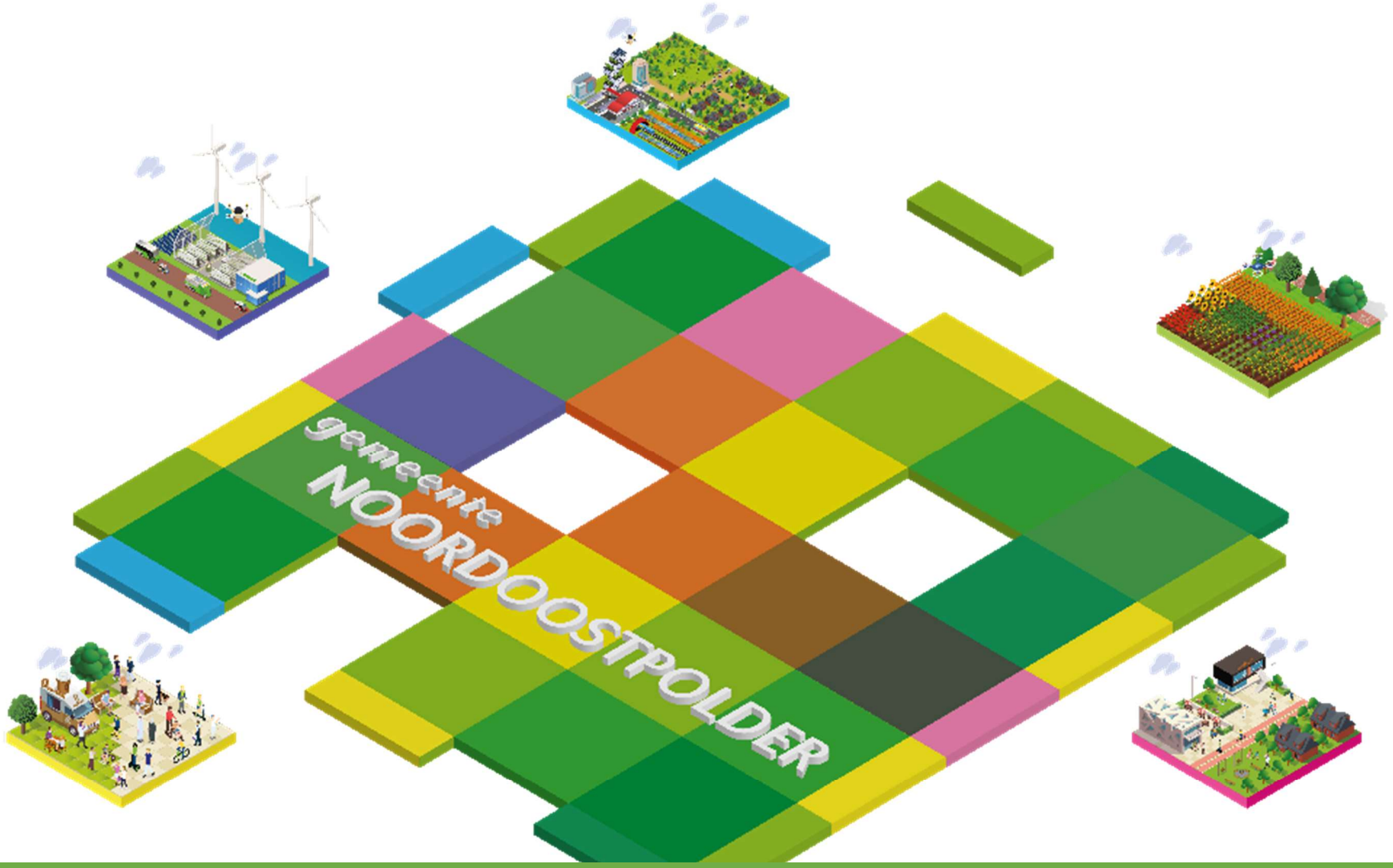

STRATEGISCHE KOERS

voor de omgevingsvisie Noordoostpolder

November 2021

Getoonde afbeeldingen in dit document zijn enkel ter illustratie

Voorwoord

Verzenden

Aan: Haagsma, Wiemer

CC:

Onderwerp: Strategische Koers Omgevingsvisie

Hallo Wiemer,

De afgelopen tijd zijn we bezig geweest met de strategische koers voor onze Omgevingsvisie Noordoostpolder. Wat was het ontzettend mooi om te zien dat er zoveel mensen binnen en buiten de gemeente een bijdrage leverden. Meedenkers uit de hele Noordoostpolder (denktank), vertegenwoordigers van organisaties (expertgroep), regionale partners, maar ook deskundigen op verschillende relevante thema's; iedereen droeg een steentje bij. En natuurlijk onze collega's en bureau Over Morgen, die hard gewerkt hebben voor dit resultaat. Daar kunnen we als gemeente alleen maar heel dankbaar voor zijn.

We hebben onze ambities beschreven om onze gemeente toekomstbestendig te maken voor inwoners en nieuwkomers, en volgende generaties. Daarbij gaat het over de manier waarop we samen leven en over de inrichting van de ruimte.

Daar hebben we ook belangrijke keuzes in gemaakt: jij en ik, samen met onze samenleving en gesprekspartners. Deze keuzes liggen als uitgangspunten vast in deze strategische koers.

Ik ben daar trots op. Trots op onze daadkracht en betrokkenheid. En wat we samen met alle belanghebbenden en betrokkenen hebben bereikt.

Vriendelijke groeten,

Marian Uitdewilligen

Wethouder Sociaal Domein

Verzenden

Aan: Uitdewilligen, Marian

CC:

Onderwerp: RE: Strategische Koers Omgevingsvisie

Beste Marian,

Bedankt voor je bericht. Ik ben het met je eens. Met deze strategische koers geven we richting aan hoe we de wensen van bewoners, gebruikers en bezoekers (integraal) inpassen in de ruimte en hoe we dat combineren met de uitdagingen die tot 2050 voor ons liggen.

We houden focus op welzijn en welbevinden voor onze bewoners en bewaken ons unieke landschap, waar we trots op zijn. Deze unieke samenwerking, jij vanuit de sociale kant, ik vanuit de fysieke ruimte, is de basis om verder te gaan richting de Omgevingsvisie.

We zetten in op een innovatieve samenleving en economie, toekomstgerichte landbouw en goede verbindingen in Noordoostpolder en met de regio.

We moeten nog meer keuzes gaan maken in de uitwerking van de Omgevingsvisie. Daarbij helpt het dat we vandaag deze koers inzetten richting een trotse toekomstbestendige samenleving die herkenbaar is als Noordoostpolder. We gaan ervoor om eind 2022 de Omgevingsvisie vast te stellen in de gemeenteraad.

Met vriendelijke groet,

Wiemer Haagsma,

Wethouder Fysieke Ruimte

Ons toekomstverhaal: Noordoostpolder in 2050

Zou het niet mooi zijn dat er in 2050 plek is voor iedereen? Niet zozeer door de vele nieuwe woningen, maar omdat we verder aan onze samenleving hebben gebouwd waarin iedereen zich thuis voelt. Want: onze leefomgeving richten we in door en voor de mensen.

Stel je voor: het is 2050. We zijn net uitgestapt op station Emmeloord en zoeven over de aantrekkelijke polderwegen en langs vergezichten naar huis. Het landschap is gevarieerder dan ooit. Toch herkennen we nog de oorspronkelijke structuur: de erven in het groen, de rechte wegen en de arbeiderswoningen. De typische jaren ’50 architectuur uit de 20ste eeuw heeft een modern jasje gekregen, maar is nog op veel plaatsen te herkennen. De oorspronkelijke structuur hebben we vernieuwende accenten gegeven. Via aantrekkelijke fietspaden met diversiteit aan bomen, struiken, bloemen en pauzeplekken, is ons dorp goed en aangenaam bereikbaar. We fietsen nog even door naar het buurdorp. Daar verkopen ze de lekkerste kersen. Ieder dorp heeft zo zijn eigen sfeer. Het groene levendige centrum is overal hetzelfde.

We zijn niet de enigen die kersen willen kopen. Er staan veel mensen te kletsen tussen het vele groen en de grote vijver voor waterberging. Op zonnige dagen bieden bomen beschutting en geeft het water verkoeling. Deze inrichting hebben de inwoners zelf bedacht. Zij werken samen met de gemeente om zorg, onderwijs en voorzieningen te laten aansluiten op nieuwe ontwikkelingen. Ruimte voor ontmoeten en zorgen voor elkaar is er volop. In de verte klinkt muziek van één van de nieuwe projecten: de muziekvereniging repeteert met nieuwkomers voor een multicultureel festival. We maken een extra slinger door het waterrijke park dat de traditionele boszoom heeft aangevuld en fietsen het dorp uit.

We zijn direct in het open groene diverse landschap wat aan de horizon verticaal lijkt verder te gaan: deze combinatie zie je nergens in Nederland. We zien in de verte de groene gevels van woongebouwen die ook nog eens energie opwekken en opslaan. Ze vormen de skyline van Emmeloord met in het midden de vertrouwde poldertoren.

In Noordoostpolder hebben we genoeg extra woningen gebouwd, niet om de aantallen, maar om verder aan onze samenleving te bouwen. Emmeloord bruist. Jongeren genieten van hun eerste betaalbare woonruimte in Emmeloord, het bruisende uitgaansleven én de mogelijkheden om snel te kunnen reizen naar hun stad voor studie of opleiding.

Vanuit Noordoostpolder bereiken jong en oud gemakkelijk alle denkbare bestemmingen via slimme en/of deelmobiliteitsoplossingen. De Lelylijn verbindt Noordoostpolder met Groningen, Amsterdam, Rotterdam, Maastricht en je kunt zo door naar Europese topbestemmingen.
Vele inwoners hebben allang geen eigen auto meer, maar maken gebruik van allerlei verschillende vormen van mobiliteit. We zijn daardoor meer dan ooit verbonden. Dat komt ook door netwerken en samenwerkingsverbanden, waardoor we onderdeel zijn van de internationale economie die toekomstgericht is. We zien daardoor meer en nieuwe bedrijven en banen ontstaan, ook door onze digitale verbindingen.

We vertellen op feestjes en op reis graag dat we uit Noordoostpolder komen. Veel collega's, vrienden en familieleden komen hier regelmatig op bezoek, een aantal wil zich hier zelfs vestigen. Dit omdat hun toekomstplannen goed passen bij ons innoverende karakter. Natuurlijk helpt de rust en het groen ook bij het maken van de keuze: naast ondernemende creatievelingen trekt Noordoostpolder ook toeristen: natuurliefhebbers en rustzoekers komen in Noordoostpolder bijtanken.

Vanuit onze pioniersmentaliteit spelen we in op nieuwe ontwikkelingen, zo ook op het gebied van de energietransitie. Deze heeft onverwachte nieuwe kwaliteiten toegevoegd door functies zoals waterberging, natuurlijke CO_2-opslag, opwek van energie, natuur en recreatie te combineren.
Deze kwaliteiten én inkomsten dragen bij aan het welbevinden en welzijn van ons allemaal.

Verschillende partijen werken samen om ervoor te zorgen dat Noordoostpolder gezond en veilig is. Als je zorg of hulp nodig hebt, dan kun je terecht bij mensen om je heen of passende zorg (digitaal) regelen. Dat geeft een prettig en onbezorgd gevoel. Niet alleen vanuit de zorg en het sociale samenzijn is Noordoostpolder gaan pionieren. Prijsvragen voor onderwijsinstellingen, kennisinstituten en bedrijven hebben ertoe geleid dat er slimme en unieke oplossingen zijn gevonden voor de vraagstukken van toen, in 2021 en daarna. De visionaire ontwerpen die winnen, hebben elke keer de unieke combinatie van innovatie en de daadkracht die past bij onze pionierstraditie. Dat is ook terug te zien in het hergebruik van grondstoffen en materialen. En dat zien we ook in nieuwe landbouwvormen die een goede invulling zijn voor diverse landbouwopgaven.

Een meer diverse en ondernemende landbouw, waar Noordoostpolder halverwege de jaren '20 op inzette, zorgt voor (bodem)biodiversiteit, CO_2-reductie en gezond voedsel. Het bestaansrecht van de sector wordt doorlopend vernieuwd en versterkt, doordat we vanuit Noordoostpolder bijdragen aan de oplossing van voedselvraagstukken voor binnen- en buitenland. Dit innoverende en sociale imago met zoveel ruimte is in de regio en daarbuiten bekend. Noordoostpolder is een rijkgeschakeerd patroon geworden van meer landelijke gebieden met toekomstgerichte agrarische, natuurlijke en landschappelijke functies met sociaal krachtige dorpen en één bruisend stedelijk gebied. In het buitengebied woont, werkt en leeft een deel van de bevolking. De stad en dorpen zijn aangenaam en vitaal, het platteland is productief en aantrekkelijk. We zijn trots dat we hier wonen!

Dit is wat we samen willen. Of dat lukt weten we nu nog niet. Door dit gezamenlijk beeld als richting vast te leggen, kunnen we nu en komende jaren weloverwogen en toekomstgerichte keuzes maken die ons toekomstideaal dichterbij brengt. We geloven dat we het in ons hebben om dit waar te maken. Daarom zetten we vandaag in op deze strategische koers die past bij wie wij zijn, als bouwsteen van de Omgevingsvisie Noordoostpolder 2050.

Inhoudsopgave

1 DE KOERS SAMENGEVAT 6

2 WAAROM EEN STRATEGISCHE KOERS? 7

2.1 DE KOERS IS EEN STRATEGISCH INSTRUMENT OM RICHTING TE BEPALEN EN STURING TE GEVEN 7
2.2 DE KOERS GEEFT RICHTING AAN DE TE MAKEN KEUZES 7

3 DIT IS ONZE KOERS 9

3.1 EEN INCLUSIEVE EN HECHTE SAMENLEVING MET RUIMTE VOOR IEDEREEN. 10
3.2 SOCIALE KRACHTIGE DORPEN EN WIJKEN MET EEN GEZONDE EN AANTREKKELIJKE LEEFOMGEVING. 11
3.3 NOORDOOSTPOLDER BIEDT RUIMTE VOOR VINDINGRIJKHEID. 12
3.4 KOPLOPER IN TOEKOMSTGERICHTE LANDBOUW. 13
3.5 NOORDOOSTPOLDER IS OPTIMAAL VERBONDEN MET HAAR OMGEVING ... 14

4 DE WEG NAAR MIJLPAAL 2: DE STRATEGISCHE KOERS 15

5 HET VERVOLG VAN STRATEGISCHE KOERS NAAR OMGEVINGSVISIE 17

5.1 KEUZES TE MAKEN IN DE OMGEVINGSVISIE 17
5.2 WAT VOOR EEN OMGEVINGSVISIE WILLEN WE? 18

6 DE OMGEVINGSVISIE EN DE OMGEVINGSWET 19

6.1 DE OMGEVINGSVISIE 19
6.2 ALGEMENE UITGANGSPUNTEN OMGEVINGSVISIE 20

BIJLAGE 1 ONTWIKKELING VAN DE STRATEGISCHE KOERS 22

BIJLAGE 2 NOORDOOSTPOLDER IN CIJFERS 26

BIJLAGE 3 STRATEGISCHE OPGAVEN 27

BIJLAGE 4 BELEIDSINVENTARISATIE RIJK, PROVINCIE EN WATERSCHAP 29

BIJLAGE 5 DNA NOORDOOSTPOLDER 32

BIJLAGE 6 SAMENHANG HUIDIG BELEID 36

1 De koers samengevat

In ons toekomstverhaal - de stip op de horizon - beschreven we zojuist hoe de leefomgeving van Noordoostpolder er uit ziet in 2050.
Op weg naar 2050 komt veel op ons af. Dat hebben we eerder in het proces samengevat in deze 6 strategische opgaven (zie ook besluit maart 2021 en bijlage 3):

1. *Hoe behouden en versterken we een vitale, gezonde en inclusieve samenleving?*
2. *Hoe versterken we de aantrekkingskracht van het woon- en werkklimaat in Noordoostpolder?*
3. *Hoe gebruiken we de pioniersmentaliteit en fysieke structuur als basis voor ontwikkelingen in Noordoostpolder?*
4. *Welke stimulans geven we aan een innovatieve economie en onderwijs en daarmee het vestigingsklimaat?*
5. *Hoe ontwikkelen we innovaties en verduurzaming in de landbouw in Noordoostpolder?*
6. *Hoe zorgen we voor een sterkere, slimmere en duurzamere de (regionale) bereikbaarheid en verbinding van Noordoostpolder?*

We moeten aan de slag met deze opgaven om ons toekomstverhaal waar te maken. Daarvoor hebben we ambities opgesteld. Ambities die samen antwoord geven op de zes strategische opgaven en passen bij wie we zijn. Dat zorgt ervoor dat we ze samen ook kunnen waarmaken.
De strategische koers voor de omgevingsvisie toont onze ambities en geeft richting aan de te maken keuzes voor de lange termijn: Noordoostpolder in 2050. Deze 5 ambities hebben daarmee prioriteit voor het welzijn en welbevinden van de mensen en hun omgeving:

1. Een inclusieve en hechte samenleving met ruimte voor iedereen.
2. Sociale krachtige dorpen en wijken en een gezonde aantrekkelijke leefomgeving.
3. Noordoostpolder biedt ruimte voor vindingrijkheid.
4. Koploper in toekomstgerichte landbouw.
5. Noordoostpolder is optimaal verbonden met haar omgeving.

Met deze vijf ambities zorgen wij ervoor dat we in 2050 een trotse toekomstbestendige samenleving zijn met een herkenbare identiteit.

Elke ambitie is uitgewerkt met keuzes om te bepalen welke onderdelen van de sociale en fysieke leefomgeving beschermd en welke ontwikkeld worden. Deze keuzes zijn nodig om de ambities waar te maken en legt de gemeenteraad hierbij vast. In de omgevingsvisie worden deze keuzes verder uitgewerkt.
De combinatie van de 5 ambities maken Noordoostpolder onderscheidend. Ze passen bij het unieke polder DNA van ‘gastvrijheid, daadkracht, en samen’ en de drie kernkwaliteiten van Noordoostpolder Ruimte, Erfgoed en Pioniers (zie bijlage 5). Het DNA en deze ambities zijn de basis van de ontwikkeling van Noordoostpolder. Ze bepalen steeds sterker het imago van Noordoostpolder.
De ambities sluiten ook aan bij de (verplichte) opgaven van het Rijk, de provincie en het waterschap.
De opbouw van de omgevingsvisie waar de strategische koers onderdeel van is (mijlpaal 2), is in dit huis weergegeven.

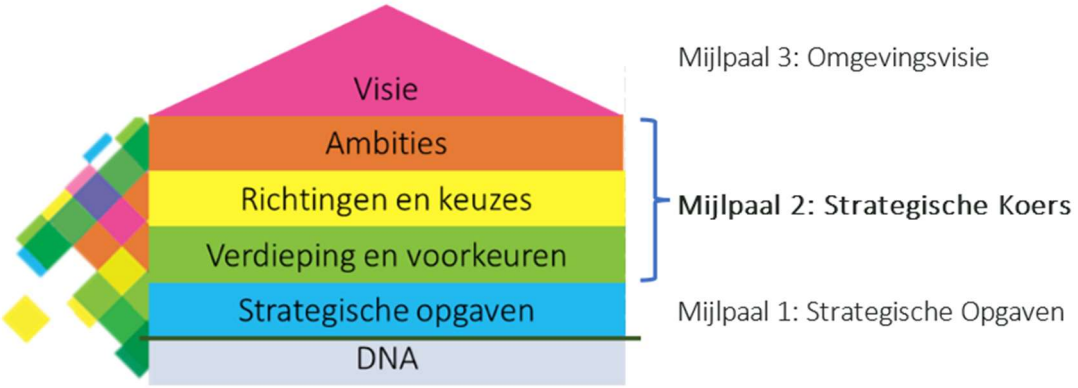

2 Waarom een strategische koers?

Op 1 juli 2022 treedt de Omgevingswet in werking. Deze wet verplicht gemeenten een omgevingsvisie op te stellen binnen drie jaar na inwerkingtreding van de wet. De omgevingsvisie is een integrale lange termijnvisie, voor de gehele fysieke leefomgeving.
Naast deze wettelijke verplichting zien we een meerwaarde om vanuit visie sturing te geven aan ontwikkelingen en opgaven van nu en overmorgen. In onze zoektocht naar integraliteit kozen we om het sociale en het fysieke domein in één visie te verbinden (besluit 14 april 2020).

2.1 De koers is een strategisch instrument om richting te bepalen en sturing te geven

We benoemen de verschillende ambities met keuzes die de ambitie richting geven. Dit werken we in omgevingsvisie verder uit. In de figuur hiernaast is dit proces schematisch weergegeven.
In de visie staan geen regels die juridisch bindend zijn voor inwoners en ondernemers in de gemeente. Deze krijgen een plek in het omgevingsplan. Daarin legt de gemeenteraad vast wat per locatie wel en niet mag.

2.2 De koers geeft richting aan de te maken keuzes

De strategische koers beschrijft welke onderdelen van de leefomgeving beschermd en welke ontwikkeld moeten worden. Hierin zijn de ambities verwerkt voor het sociale en het fysieke domein. De strategische koers biedt ruimte voor de vele voorkeuren uit de samenleving. Veel komt overeen met overig beleid maar er zijn ook verschillen en enkele dilemma's. Deze dilemma's zijn te lezen in hoofdstuk 5.

Deze lossen we deels op met de te maken keuzes in deze koers, opgesomd per ambitie, en deels in de volgende fase, de omgevingsvisie. In het schema op de volgende pagina zijn deze drie fasen toegelicht.

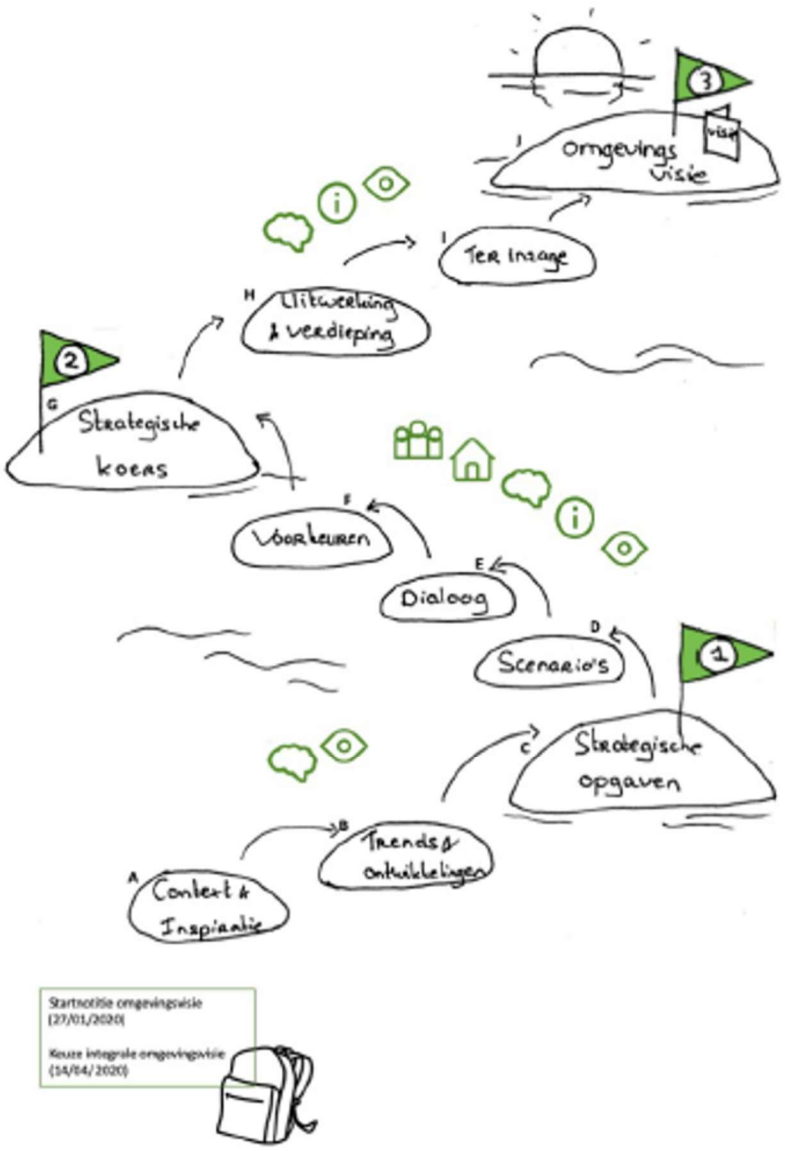

Schema drie fasen omgevingsvisie

Polder DNA als basis: fysiek en sociaal

01 STRATEGISCHE OPGAVEN

6 strategische opgaven
> Wat komt er op ons af?
> Welke kansen en uitdagingen zien we?
> Welk beeld hebben we van Noordoostpolder in 2050?

02 DE STRATEGISCHE KOERS

> Toekomstverhaal 2050
> Onze identiteit
> Strategische opgaven

Waar zetten we op in?
> Vijf ambities
> Richtingen en keuzes

03 OMGEVINGSVISIE NOORDOOSTPOLDER

> Welke gebiedgerichte keuzes maken we?
> Hoe werken we samen?
> Wat zijn de financiele middelen?

Vanuit 'frisse blik' → **samen met: de samenleving, denktank, experts, medewerkers Noordoostpolder, raadswerkgroep&-commissie, stuurgroep, college van B&W en gemeenteraad**

3 Dit is onze koers

We zetten in op een trotse toekomstbestendige samenleving met een herkenbare identiteit. Om ons toekomstideaal in 2050 te bereiken, zetten we in op deze vijf ambities in de afbeelding hiernaast.

Met deze ambities geven we prioriteit én richting aan het belangrijkste wat nu en in de toekomst op ons afkomt (zie hoofdstuk 4). Deze ambities samen geven antwoord op de zes strategische opgaven die in maart 2021 zijn vastgesteld.

Niet elke ambitie afzonderlijk, maar de combinatie van deze vijf maken Noordoostpolder onderscheidend en benadrukken het unieke polder DNA (zie bijlage 5).

De 5 ambities dragen bij om onze herkenbare identiteit te positioneren in de regio. En daarmee ook verder te bouwen aan onze trotse toekomstbestendige samenleving voor de mensen in Noordoostpolder.

Op de volgende bladzijden geven we invulling aan de ambities die we verder uitwerken in de omgevingsvisie.

3.1 Een inclusieve en hechte samenleving met ruimte voor iedereen.

Inclusief betekent dat we inzetten op welzijn en welbevinden voor alle inwoners. Er is passende huisvesting voor iedereen en passende ondersteuning voor wie dat nodig heeft. Denk aan kwetsbare groepen, jongeren, ouderen en nieuwkomers.

We zijn hecht, doordat we onderling actief betrokken zijn en zorg hebben voor elkaar. We versterken de sociale cohesie vanuit onze drie waarden van gastvrijheid, daadkracht en samen. We gaan niet in tegen (onomkeerbare sociale) trends zoals vergrijzing. Vanuit dat besef streven we bijvoorbeeld wel naar hoe we toch zoveel mogelijk een evenwichtige leeftijdsopbouw houden in onze samenleving. We denken niet in het bouwen van aantallen woningen, maar aan het verder bouwen aan de kwaliteit van onze samenleving. Die samenleving is circulair, gezond, veilig en mensen kijken naar elkaar om. We stimuleren beweging en bieden ruimte aan cultuur.

We dragen zorg voor het behouden en vergroten van de kwaliteit van de bestaande woningen én passende nieuwbouw. Dit is het middel voor het verder bouwen aan een inclusieve samenleving. Denk aan leefbaarheid van dorpen en geschikte woningen voor ouderen, gezinnen, jongeren, kwetsbare groepen, nieuwkomers en andere inwoners. Waarbij het niet alleen gaat om wonen maar ook om een adequaat aanbod van onderwijs, werk, voorzieningen en recreatie.

We creëren plekken voor nieuwe typen woonwijken en -locaties. Dat doen we samen. Het is alsof we – vanuit huidige structuren – opnieuw de polder ontwerpen voor de samenleving van de toekomst. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het benutten van vrijkomende agrarische erven.

Aanvullend op de ambitie werken we vanuit huidig beleid de volgende keuzes uit in de omgevingsvisie:

- ➔ Nadruk leggen op het bieden van kansen voor jongeren;
- ➔ Nadruk op het vergroten van de diversiteit van de bevolking;
- ➔ Blijven zorgen voor passende ondersteuning voor wie dat nodig heeft;
- ➔ Wonen als vliegwiel gebruiken voor maatschappelijke opgaven, de woonstrategieën uit onze ‘Verkenning groeiambitie Noordoostpolder (RUIMTEVOLK)’ gebruiken als één van de onderleggers voor de omgevingsvisie.

3.2 Sociale krachtige dorpen en wijken met een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving.

Hier zijn we trots op: onze dorpen en wijken worden bij uitstek de plekken die positieve gezondheid in brede zin bevorderen vanuit hun eigen unieke kracht.

Vanuit coproductie met en in de samenleving, zetten we in op ruimte voor waterveiligheid, waterkwaliteit, biodiversiteit en het voorkomen van hittestress. Het landschap, de dorpen en buurten van de toekomst zijn klimaat adaptief, groen en aantrekkelijk voor inwoners, recreanten, toeristen en de natuur.

Iedereen kan meedoen aan sport of culturele activiteiten en dat faciliteren we, zodat er geen kloof ontstaat tussen kansarme en kansrijke inwoners. Inwoners nemen zelf het initiatief en maken plannen die de sociale cohesie verder stimuleren (zie ook cijfers sociale cohesie in bijlage 2).

We dragen zorg voor voldoende voorzieningen die passen bij de vraag van onze inwoners. Onze voorzieningen zijn toegankelijk en bereikbaar. Belangrijke mobiliteitsverbindingen maken we groener en geven we meer belevingswaarde. Vanuit deze fysieke inrichting stimuleren we ontmoeting, beweging, gastvrijheid en zorg voor elkaar. Zo bouwen we aan de hechte samenleving in elk(e) dorp of wijk.

Aanvullend op de ambitie werken we vanuit huidig beleid de volgende keuzes uit in de omgevingsvisie:

- ➔ Inzetten op kwalitatief goede, veilige en gezondere leefomgeving, die onze inwoners uitnodigt tot gezond gedrag en beschermt tegen gezondheidsrisico's;
- ➔ Ruimte bieden voor ontwikkelingen rondom klimaatmitigatie en -adaptatie. Dit omvat bijvoorbeeld waterkwaliteit, droogte, hittestress, wateroverlast en overstromingen;
- ➔ Ruimte bieden aan biodiversiteit en kringlopen in de wijken;
- ➔ We zorgen voor een toekomstbestendige, gezonde en comfortabele woonomgeving door de ambities uit de Transitievisie warmte verder uit te werken in de omgevingsvisie.

3.3 Noordoostpolder biedt ruimte voor vindingrijkheid.

We stimuleren en faciliteren initiatieven vanuit het bedrijfsleven, het onderwijs en de samenleving die bijdragen aan een trotse toekomstbestendige en gezonde samenleving. Denk aan innovatieve initiatieven voor zorgtechnologie, meer (diverse) werkgelegenheid, verdienmodellen voor de circulaire economie en het aantrekken van hoger opgeleiden. Dit alles bevestigt onze pioniersmentaliteit waarmee we ons imago in de regio versterken en kansen voor de Noordoostpolder vergroten.

De gemeente zet hierop in als een betrouwbare en creatieve partner. Niet alles lukt, en dat kan niet altijd worden voorzien. Dat accepteren we, want we bieden ruimte aan een vindingrijk ondernemers- en onderwijsklimaat. Innovatie kan ook zijn dat we slimme koppelingen maken tussen bijvoorbeeld duurzame woningbouw en het lokaal telen van grondstoffen voor bouwmaterialen. En ook slimme verbindingen (door)ontwikkelen met onder andere de regio Zwolle en Flevoland voor bijvoorbeeld het creëren van nieuwe werkgelegenheid voor onze (maak)industrie.

Aanvullend op de ambitie werken we vanuit huidig beleid de volgende keuzes uit in de omgevingsvisie:

- ➔ Regelruimte bieden aan innovaties op het gebied van gezondheid, in de economie, het onderwijs en het vestigingsklimaat;
- ➔ Bieden van (experimenteer)ruimte aan inwoners, maatschappelijk partners, bedrijven, ondernemers en eigenaren voor ‘klimaat in de eigen omgeving’;
- ➔ De zoekgebieden voor (toekomstige) vormen van duurzame energie-opwek en -opslag worden een samenhangend onderdeel van de omgevingsvisie.

3.4 Koploper in toekomstgerichte landbouw.

Door onze pioniersmentaliteit en het bieden van experimenteerruimte raakt ons natuurlijk kapitaal nooit uitgeput en blijven we dé gezonde voedselproducent van de toekomst en top-ambassadeur van het wereldvoedselakkoord. Ons voedsel is gezond en komt tot stand vanuit een verdienmodel dat in balans is met de bodem (ons productiekapitaal), landschap en het klimaat.

We willen ruimte bieden aan nieuwe innovatieve agri- en foodbedrijven, -instellingen en landbouwvormen en de bestaande innoveren. We lopen voorop in toekomstgerichte landbouw door slim samen te werken, ook met de natuurlijke omstandigheden. We leggen de nadruk op een gezonde voedselproductie. We ontdekken opnieuw dat ons karakteristieke werklandschap wérkt en houden dat in ere met doelgerichte flexibiliteit. Onze landbouw blijft zo meer dan een economische sector, omdat ze ook drager blijft van onze pioniersgeschiedenis en ons landschap.

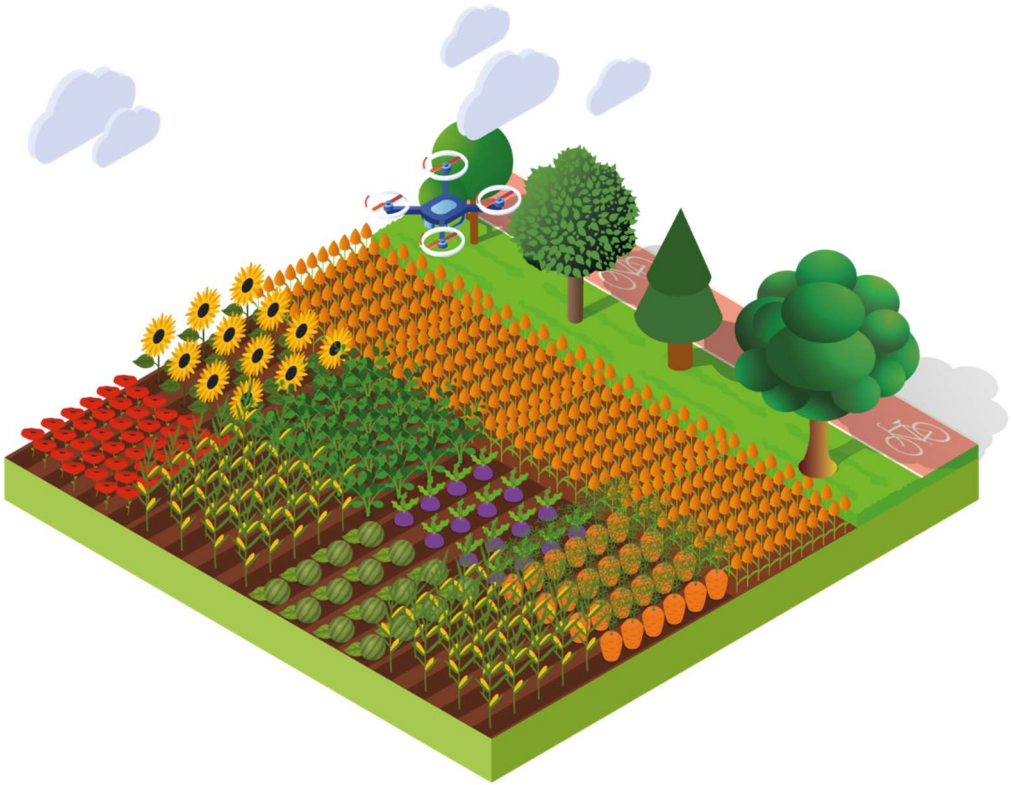

Aanvullend op de ambitie werken we de volgende keuzes uit in de omgevingsvisie:

- ➔ Experimenteerruimte in landschap aanreiken voor toekomstbestendige landbouwsystemen;
- ➔ Op landbouwerven ruimte bieden aan wonen, recreatie, duurzame energie, klimaatadaptatie en -verandering en natuur.

3.5 Noordoostpolder is optimaal verbonden met haar omgeving.

We stimuleren digitale en fysieke verbindingen die onze samenleving en economie nodig hebben om geheel toekomstbestendig te worden. Het draagt bij aan een gezonde inclusieve samenleving en een goede werkgelegenheid.

We zetten in op hoogwaardige (openbaar) vervoersverbindingen, zoals de Lelylijn, en sterkere regionale bereikbaarheid zoals met de regio Zwolle (N50), het Noorden en de Randstad. Langs deze verbindingen willen we ruimte bieden aan duurzame energie opwek/opslag en groen wat CO_2 vastlegt.

Binnen Noordoostpolder zetten we in op aantrekkelijke en snelle verbindingen tussen de dorpen en Emmeloord. De verbindingen kleden wij aan met meer natuurlijk groen dat CO_2 opneemt en bijdraagt aan het herstel van de biodiversiteit. We richten ons bij nieuwe verbindingen ook altijd op de verkeersveiligheid. We zorgen ook voor voldoende digitale bereikbaarheid.

Aanvullend op de ambitie werken we vanuit huidig beleid de volgende keuzes uit in de omgevingsvisie:

- ➔ We verwerken de ambities en opgaven uit de Mobiliteitsvisie in de omgevingsvisie en verbeteren daarmee de (economische) bereikbaarheid;
- ➔ De openbare ruimte efficiënt beheren en de natuur- en landschappelijke waarden zo goed mogelijk behouden;
- ➔ Grotere woonmilieus met hoge dichtheden komen in Emmeloord, bijvoorbeeld rondom toekomstig station Emmeloord;
- ➔ We zetten in op lopen en fietsen.

4 De weg naar mijlpaal 2: de strategische koers

In januari 2020 is besloten om de omgevingsvisie vanuit een frisse blik op te stellen en niet vanuit bestaand beleid.

Dit heeft een vervolg gekregen in de strategische opgaven (bijlage 3), die zijn vastgesteld in maart 2021 en in de totstandkoming van deze strategische koers. Onderweg ontdekten we dat ons DNA, zowel sociaal als fysiek, onlosmakelijk verbonden is aan alle stappen die we zetten.

De samenleving denkt én doet mee in het visietraject. In de periode november 2020 t/m september 2021 is daarom gesproken over de toekomst van Noordoostpolder en verschillende scenario's die daarbij denkbaar zijn. Het gesprek vond plaats met inwoners, denktank, experts, verdiepende interviews deskundigen, raadsleden en de ambtelijke organisatie. In bijlage 1 is dit participatietraject nader toegelicht.
Onze koers bevat door het participatietraject ambities, keuzes, verdieping op ons beleid en voorkeuren uit de samenleving.

Ondanks dat we kozen voor een omgevingsvisie vanuit een frisse blik en niet vanuit bestaand beleid, is het raadzaam om lopend of bestaand beleid tegen het licht te houden. Daarvoor zijn de lopende visietrajecten en bestaand beleid geraadpleegd voor het verdiepen en aanvullen van de voorkeuren uit de samenlevingsopbrengst. Hiervan is een lijst gemaakt die aan het einde van dit document staat onder het kopje 'geraadpleegd beleid voor de strategische koers'.

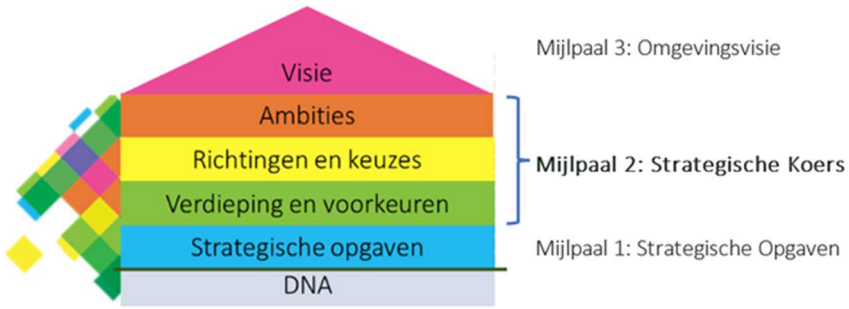

De strategische koers is daarom getoetst aan:
1. Kansen, beleid en (verplichte) opgaven tot 2050;
    - Lokaal (o.a. strategische opgaven, zie bijlage 3)
    - Regionaal (o.a. POVI, RES, zie bijlage 4)
    - Nationaal (o.a. NOVI, zie bijlage 4)
2. Ons huidige lokale beleid (zie bijlage 6).

Dilemma's die ontstonden zijn verwoord in hoofdstuk 5 en bijlage 6 waarvoor we in fase 3 een keuze maken en verder uitwerken.
Op de volgende pagina zijn de ambities van Rijk, provincie en waterschap toegevoegd. Deze hebben we tegen het licht gehouden van onze 5 ambities. Deze worden verder toegelicht in bijlage 4. De kern hiervan is dat onze 5 ambities voldoende ruimte bieden om onze bijdrage te leveren aan deze (verplichte) opgaven en ambities.

Uit de omgevingsvisies van de Rijksoverheid, provincie en het waterschap Zuiderzeeland staan een aantal (verplichte) ambities die ook relevant zijn voor Noordoostpolder:

- Nederland is in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust. (NOVI, 2020).
- In 2050 is de economie circulair (ambitie Rijk en provincie verschillen. Flevoland is ambitieuzer met 2030) en hebben we een CO_2-neutrale energievoorziening. (NOVI, 2020 & provinciale omgevingsvisie, 2017).
- In 2030 moet 1 miljoen woningen gebouwd worden in stedelijke netwerken. Bewoners ervaren een prettige, gezonde en veilige leefomgeving (NOVI, 2020).
- In 2030 is de landbouwsector geïnnoveerd (Provinciale omgevingsvisie, 2017). Bodemdaling en verzilting nemen toe, wat leidt tot aanpassingen in landbouwgrond en andere bestemmingen van grond (NOVI, 2020; Watervisie Waterschap Zuiderzeeland, 2021).
- Flevoland ontwikkelt richting 2030 prachtige groenblauwe natuur- en recreatiegebieden langs de waterrijke randen van de polder en toplandbouw (Provinciale omgevingsvisie, 2017).
- Elke ontwikkeling is waterinclusief (Watervisie Waterschap Zuiderzeeland, 2021).
- Een gescheiden rioolsyteem en regenwateropvang voorkomen overbelasting bij piekbuien (Watervisie Waterschap Zuiderzeeland, 2021).
- Meer kansen ontwikkelen voor natuur en recreatie door ecologisch beheer op te schalen (Watervisie Waterschap Zuiderzeeland, 2021).

5 Het vervolg van strategische koers naar omgevingsvisie

In dit hoofdstuk benoemen we hoe we de stap maken van de strategische koers naar de omgevingsvisie. Dat is de stap van 'waar zetten we op in?' naar 'wat willen we waar en heeft dit direct financiële en/of milieueffecten?' We noemen eerst wat we nu weten welke keuzes in de omgevingsvisie gemaakt moeten worden. Daarna een vooruitblik hoe we de omgevingsvisie voor ons zien. Zo maken we vanuit de strategische koers goed voorbereid en zorgvuldig de stap naar onze omgevingsvisie.

5.1 Keuzes te maken in de omgevingsvisie

Met de strategische koers hebben we aanvullende keuzes gemaakt op (met name) bestaand beleid die we uitwerken in de omgevingsvisie. Deze keuzes zijn opgesomd per ambitie in hoofdstuk 3.

Daarnaast zijn we aanvullende vraagstukken en/of dilemma's tegengekomen waar we in de strategische koers nog geen keuze over kunnen maken. Het zijn vraagstukken die gaan over bijvoorbeeld een locatie of hoeveel ruimte het vraagt (ruimtelijke keuzes) en daardoor meer onderzoek vergen. Dit type keuzes past niet bij een strategische koers, maar pakken we op in de omgevingsvisie. Hier volgt een opsomming van, gedurende ontwikkeling van strategische koers, naar voren gekomen vraagstukken en/of dilemma's:

- Toevoegen van woningen -om bij te dragen aan de landelijke behoefte (denk aan de vraag van 100.000+ nieuwe woningen in provincie Flevoland maar ook de vraag vanuit Regio Zwolle) - en ruimte voor nieuwe inwoners kan invloed hebben op de hechte gastvrije samenleving, gezonde leefomgeving en de rust en heeft invloed op het ruimtegebruik. Hoe gaan we adaptief ontwikkelen? Denk bijvoorbeeld aan waar kunnen we bouwen en voor wie.
- Klimaatverandering vraagt om klimaatadaptieve maatregelen. Welke maatregelen nemen we in Emmeloord, de dorpen en het buitengebied en welke ruimte bieden we hiervoor?
- Inzetten op een circulaire economie vraagt om een ander en nieuw verdienmodel en systeem. Circulaire economie is een systeem waarin materialen hun waarde behouden en geen afval ontstaat. (circulaire samenleving is dat mensen van waarde blijven en er geen uitval is). Hoe zien we dat voor ons? Hoe voorkomen we een groeiende kloof tussen kansarm en kansrijk?
- Ruimtelijke keuzes maken tussen de verschillende ruimtevragers zoals landbouw, woningbouw, duurzame opwek van energie, recreatie, klimaatadaptatie, natuur en mobiliteitsoplossingen etc. Welke slimme combinaties kunnen we maken, waar is functiemenging of -verandering mogelijk? Welke voorbeelden kennen we al? De optelsom van deze ruimtevragen blijft groter dan wat aanwezig is aan ruimte, wat deze keuze complex maakt, vooral als afname van ruimte ten koste gaat van een functie.
- In gesprek (blijven) met gemeente Urk over onderwerpen met onderlinge raakvlakken of effecten. Te denken valt aan ontwikkelingen en/of opgaven op het gebied van o.a. bevolkingsontwikkeling en huisvesting, voorzieningen, mobiliteit en duurzaamheid.
- In welke mate en waar laten we landschap meebewegen met nieuwe vormen van agrarisch gebruik? Denk bijvoorbeeld aan toename (bodem)biodiversiteit door diverse gewassen, bomenrijen en (nieuwe) houtige soorten.
- Willen we in Noordoostpolder uitbreiding van bos als bijdrage aan een gezonde leefstijl en ruimte voor sport en spel?
- Gaan we inzetten op verdere verbreding van de N50 (tussen Noordoostpolder en Zwolle) of benutten we de huidige fysieke verbindingsstructuur? In de participatieopbrengst kwam naar voren dat verbreding van de N50 een oplossing kan zijn om op korte/middellange termijn tempo te maken met het verbeteren van bereikbaarheid. In de mobiliteitsvisie wordt niet over verbreding geschreven, maar over nieuwe HOV-verbindingen naar (regio) Zwolle en de impact daarvan op het behoud van de fysieke structuur. In de omgevingsvisie werken we uit welke oplossing we voorzien om de bereikbaarheid met (regio) Zwolle te verbeteren.

- Hoe innoveren we met behoud van het karakter van Noordoostpolder? Denk aan diversiteit landbouw, digitalisering van de zorg en uitbreiding of verandering van vervoersvormen.

Naast deze nog te maken keuzes, worden ook de gemaakte keuzes per ambitie (zie hoofdstuk 3) in de omgevingsvisie verder uitgewerkt.

5.2 Wat voor een omgevingsvisie willen we?

Wat voor gemeente willen we zijn in 2050? Welke uitgangspunten voor de omgevingsvisie passen hierbij? Hoe gaan we om met participatie? Zijn de keuzes in de omgevingsvisie gebiedsgericht of gelden ze voor de gehele gemeente?

We willen een visie met flexibele uitgangspunten die ruimte biedt aan initiatiefnemers voor ontwikkelingen in de gemeente. Daarbij kunnen nieuwe kwaliteiten ontstaan. We bieden ook ruimte binnen de bestaande kwaliteiten die we willen behouden. Een initiatief moet passen bij de identiteit van Noordoostpolder (zie ook bijlage 5). We kiezen voor een benadering die zowel op thema's als gebieden gericht is.

Gemeente Noordoostpolder en de samenleving zijn samen verantwoordelijk voor het beschermen en ontwikkelen van de samenleving. Daarom willen we de omgevingsvisie ook met zoveel mogelijk bewoners en partijen blijven opstellen zoals ook bij de strategische koers. De input vanuit de samenleving nemen we mee in de integrale afweging rond de opgaven in de omgevingsvisie.

In de omgevingsvisie bekijken we de leefomgeving in samenhang. We werken aan een integrale omgevingsvisie op hoofdlijnen die past bij de identiteit van Noordoostpolder. Het gaat zowel om het sociale en fysieke domein. We benoemen daarin waar mogelijk acties en zorgen voor samenhang tussen de verschillende domeinen en thema's.

De omgevingsvisie krijgt uiteindelijk een moderne/digitale vorm die makkelijk leesbaar en te actualiseren is.

We vinden het belangrijk dat de visie voor iedereen toegankelijk is, daarom presenteren we de visie ook in een boekje of infographic met daarin de hoofdlijnen van de omgevingsvisie.

We hebben met raadswerkgroep, stuurgroep en interne organisatie de voorlopige uitgangspunten voor de visie bepaald. Deze uitgangspunten zijn terug te zien in de figuur hieronder. Hiermee ontstaat een gemeenschappelijke richting en een toetsingskader waar tijdens het opstellen van de omgevingsvisie op teruggegrepen kan worden. Dit is de visie die wij willen:

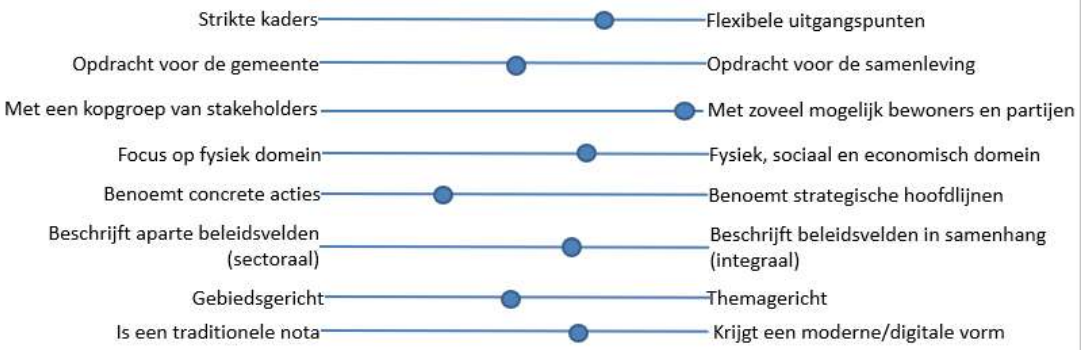

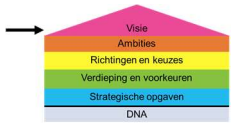

6 De omgevingsvisie en de Omgevingswet

Op 1 juli 2022 treedt de Omgevingswet in werking. Deze gaat over de gehele fysieke leefomgeving. In het blauwe kader staat wat we verstaan onder de 'fysieke leefomgeving'. Vervolgens leggen we in dit hoofdstuk uit wat de omgevingsvisie is. We benoemen wat er volgens de Omgevingswet in de omgevingsvisie moet staan. We lichten ook de samenhang met de andere kerninstrumenten (omgevingsprogramma en omgevingsplan) voor gemeenten van de Omgevingswet toe. Tot slot geven we aan welke uitgangspunten we hebben vastgesteld voor het werken met de Omgevingswet en het opstellen van de omgevingsvisie.

Fysieke leefomgeving
De Omgevingswet gaat over het fysieke, sociale en economische domein. De Omgevingswet heeft als doel een balans te bereiken tussen:

- Een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit bereiken en in stand houden;
- De fysieke leefomgeving doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen om er maatschappelijke behoeften mee te vervullen.

De fysieke leefomgeving gaat daardoor over meer dan alleen het fysieke domein. De ruimtelijke impact op het sociale en economische domein zijn integraal onderdeel van de visie.

6.1 De omgevingsvisie

De omgevingsvisie geeft richting voor de lange termijn en het maken van keuzes voor de gehele fysieke leefomgeving van gemeente Noordoostpolder. De omgevingsvisie is vergelijkbaar met de structuurvisie van nu, maar gaat verder dan alleen de beschrijving van de 'traditionele' fysieke leefomgeving. De omgevingsvisie gaat ook in op de samenhang tussen onder andere ruimte, water, milieu, natuur, landschap, verkeer en vervoer, economie, infrastructuur en cultureel erfgoed. Daarnaast krijgen onderwerpen als gezondheid, veiligheid, duurzaamheid, zelfredzaamheid, participatie en de inclusieve samenleving een plek.

In de omgevingsvisie komen deze onderwerpen bij elkaar en wordt een integrale afweging gemaakt.

Volgens artikel 3.2. van de Omgevingswet bevat een omgevingsvisie:

1. Een beschrijving op hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving;
2. De op hoofdlijnen voorgenomen ontwikkeling, gebruik, beheer, bescherming en behoud van het grondgebied;
3. Het op hoofdzaken te voeren integrale beleid voor de fysieke leefomgeving.

Alle strategische beleidsinstrumenten die over de fysieke leefomgeving gaan, worden integraal meegenomen in de omgevingsvisie, zoals bijvoorbeeld de Woonvisie Noordoostpolder: Kansen Grijpen, visienota Noordoostpolder energieneutraal, het strategische gedeelte van het waterplan, de mobiliteitsvisie, de structuurvisie en delen van het beleidsplan Openbare Ruimte. Het is belangrijk dat er in de omgevingsvisie keuzes worden gemaakt voor de toekomst en niet alleen het bestaande beleid wordt gebundeld. Hiermee biedt de omgevingsvisie een afwegingskader voor keuzes en opgaven die de gemeente de komende jaren op zich af ziet komen. De omgevingsvisie is dus een verdere uitwerking van de ambities en keuzes die benoemd zijn in de strategische koers.

Vervolgens kan een omgevingsprogramma worden ontwikkeld voor bepaalde thema's en gebieden. Daarin stellen we maatregelen vast en ontwikkelen we instrumenten waarmee we aangeven hoe we de opgaven en ambities uit de visie uitwerken en met wie.

In het omgevingsplan werken we dit verder uit in juridische regels voor de fysieke leefomgeving. Op basis hiervan verleent de gemeente omgevingsvergunningen. De bestaande bestemmingsplannen verdwijnen. In de plaats daarvan stelt iedere gemeente één omgevingsplan voor het gehele grondgebied van de gemeente op. In het omgevingsplan zullen net als in een bestemmingsplan bestemmingen en regels voor die bestemmingen worden opgenomen. Daarnaast zal het omgevingsplan algemene regels bevatten die nu in gemeentelijke verordeningen zijn

opgenomen. In het schema zien we hoe dit werkt als een beleidscyclus waar de samenhang tussen visie, programma's en plan te zien is.

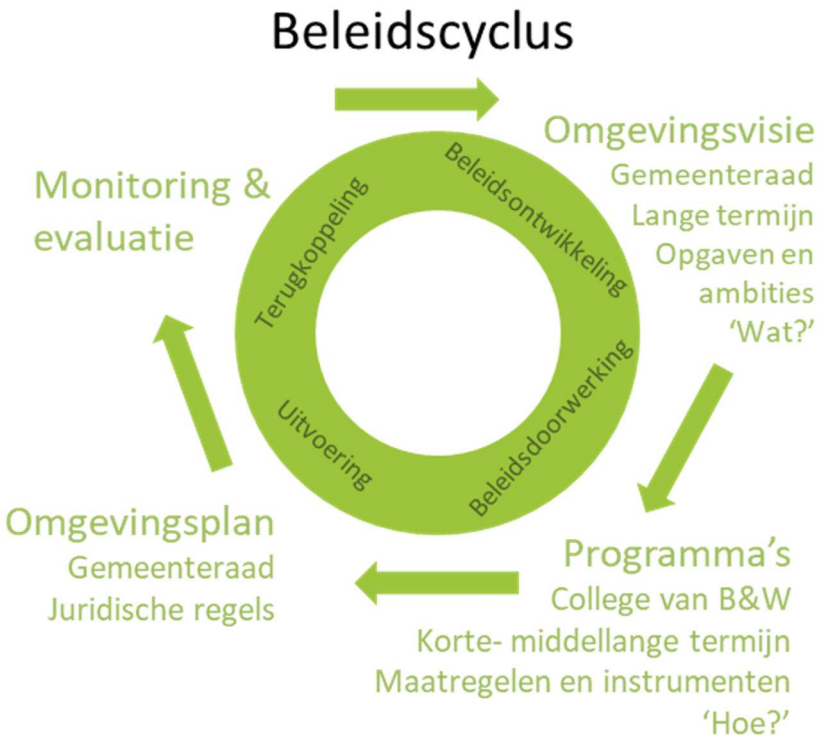

6.2 Algemene uitgangspunten omgevingsvisie

Veranderende verhouding inwoners en overheid – visie op participatie
Inwoners en organisaties ondernemen steeds vaker actie in hun directe leefomgeving. Voorbeelden hiervan zijn het onderhoud van speeltuinen of groenvoorzieningen maar ook een buurtpreventieapp of het oprichten van een lokale energiecorporatie. Bovendien wordt er tegenwoordig volop gebruik gemaakt van digitale netwerken en gedigitaliseerde kennis. Aan de hand daarvan worden verbindingen aangegaan, waarbij verschillende sectoren en gemeenschappen zich verenigen. Daardoor wordt een groter publiek bereikt en hebben maatschappelijke initiatieven een grotere impact. De verhouding tussen overheid en inwoners verandert, de verbondenheid vraagt van de inwoners meer onderlinge steun en zorg voor elkaar, waarbij de overheid ook steeds meer een faciliterende rol heeft.

Leidende principes
De Omgevingswet zal grote invloed hebben op de initiatieven die plaatsvinden in de leefomgeving. We gaan van "Nee tenzij" naar "Ja mits". De wet geeft meer ruimte voor lokale afwegingen. Dit alles vraagt om een omslag in het denken en handelen van de gemeentelijke organisatie. Een samenhangende benadering verlangt bovendien een meer integrale manier van werken. Dat geldt niet alleen voor de inhoud van een besluit maar vooral ook voor de manier waarop een besluit tot stand komt. Daarnaast is het van invloed op de wijze waarop gemeente, initiatiefnemers en inwoners met elkaar samenwerken. Voor het goed inbedden van de Omgevingswet en wat dit van iedereen vraagt, is een visie nodig. Die geeft antwoord op vragen als: wat voor gemeente willen wij zijn? hoe gaan we met elkaar om? wat mogen we van elkaar verwachten?

Daarom zijn al in de oriëntatiefase van de invoering van de Omgevingswet in onze gemeente leidende principes ontwikkeld. De samenleving, de politiek en de ambtelijke organisatie hebben in gelijke mate bijgedragen aan de ontwikkeling ervan. Met deze leidende principes verwoorden we onze visie op de invoering van de Omgevingswet. Ook kunnen we op basis van deze principes invulling geven aan de lokale afwegingsruimte die de Omgevingswet gaat bieden. De leidende principes zijn door de gemeenteraad op 1 oktober 2018 vastgesteld. De vastgestelde leidende principes zijn:

- Maatwerk: ieder initiatief wordt op z'n eigen meerwaarde beoordeeld en behandeld;
- Dynamisch: we sluiten aan op de opgaven die er spelen;
- Vertrouwen: onze basishouding gaat uit van wederzijds vertrouwen en transparantie;
- Belangenafweging: we hebben oog voor alle belangen en bevorderen de dialoog.

Aansluiten bij landelijke, provinciale en regionale ontwikkelingen
De (verplichte) opgaven uit de landelijke en provinciale omgevingsvisie (NOVI en POVI) zijn belangrijke input voor de gemeentelijke omgevingsvisie. Daarnaast spelen er regionale ontwikkelingen zoals de Regionale Energie Strategie (RES). We zoeken naar een optimale samenhang tussen de landelijke, provinciale en regionale ontwikkelingen en de lokale omgevingsvisie. We doen dit door met de lokale omgevingsvisie aan te sluiten bij de thema's zoals die door het Rijk, de provincie en de regio zijn benoemd in hun koersdocumenten en omgevingsvisie, waar deze passen bij de identiteit en actualiteit van Noordoostpolder. Hierdoor werken we aan en versterken we de eigen identiteit van Noordoostpolder en bereiden we ons tegelijkertijd voor op (bijdragen aan) de landelijke ontwikkelingen.

Bijlage 1 Ontwikkeling van de strategische koers

Uitgangspunten strategische koers
Er zijn twee uitgangspunten toegepast om de koers te ontwikkelen:

1) Kijken vanuit een frisse blik naar de toekomst van Noordoostpolder
2) Met inwoners, raadsleden en ambtelijke organisatie uitgangspunten voor de omgevingsvisie onderzoeken.

De lopende visietrajecten en bestaand beleid zijn geraadpleegd voor aanvulling en verdieping op de opbrengst uit de samenleving.
Hieronder is het materiaal weergegeven waarmee de koers is ontwikkeld, waarvan we de opbrengst van de participatie hierna toelichten:

Participatietraject
De gemeente Noordoostpolder stelt de omgevingsvisie op met een participatief traject. Dat wil zeggen: de samenleving denkt mee in het visietraject én doet mee. In de periode november 2020 t/m september 2021 is daarom gesproken over de toekomst van Noordoostpolder en verschillende scenario's die daarbij denkbaar zijn. Het gesprek vond plaats met een afvaardiging van inwoners en organisaties:

- Een denktank bestaande uit 15 inwoners;
- Een expertgroep bestaande uit vertegenwoordigers van 21 verschillende organisaties (o.a. GGD, buurgemeenten, LTO Noord Noordoostpolder, cultuurbedrijf, woningcorporatie Mercatus, Carrefour, etc.).
- Verdiepende interviews met een aantal experts;

De bijdrage vanuit de gemeente werd ingevuld vanuit:
- Een stuurgroep met daarin twee portefeuillehouders;
- Een raadswerkgroep.
- Een projectgroep met experts vanuit het sociale en het fysieke domein;

Er zijn gesprekken gevoerd met inwoners, ondernemers en vertegenwoordigers van (belangen)organisaties over de toekomst van Noordoostpolder. Ook is een online enquête uitgezet. In totaal zijn in gesprekken rondom de omgevingsvisie 528 respondenten bereikt waarmee het een representatieve, aselecte steekproef is.
Kort toegelicht: Noordoostpolder had op 1-1-2021 47.583 inwoners, wat betekent dat er sprake is van 95% betrouwbaarheid bij een steekproef van 382 respondenten wat ruimschoots is behaald. Een aselecte steekproef houdt in dat iedereen in Noordoostpolder de mogelijkheid heeft gekregen om mee te denken. Vooraf is geen selectie gemaakt van mensen die wel/niet mee konden denken. Wel is de steekproef aangescherpt door sommige doelgroepen, zoals denktank en experts specifiek te benaderen.
De elementen die uit de gesprekken over de toekomst van Noordoostpolder naar voren komen, vormen de basis van deze strategische koers. De samenvatting is hieronder weergegeven. De volledige verantwoording van het participatietraject is te vinden in de Factsheet en voorkeurennotitie online gesprekken en enquête omgevingsvisie Noordoostpolder (September, 2021).

Wat valt op aan de opbrengsten?

Leefbaarheid
Leefbaarheid is de mate waarin de omgeving aansluit bij de eisen en wensen die er door de respondenten aan worden gesteld. Omzien naar elkaar, samen de schouders eronder zetten en de traditie gedreven samenleving geven aan dat er een sterke betrokkenheid is bij de eigen leefomgeving. Respondenten geven aan dat er ruimte moet zijn voor toekomstige generaties om hun dromen te verwezenlijken. Belangrijk is de toenemende aandacht voor een gezonde en toekomstbestendige leefomgeving die ook bijdraagt aan de kwaliteit van de woon- en leefomgeving. Zorg krijgen en kwetsbare groepen beschermen kwam ook naar voren als belangrijk thema richting de toekomst. Voor de woningbouw is aangegeven dat zowel in Emmeloord en vooral in de dorpen behoefte is aan meer woningen. Het gaat om het creëren van een divers woningaanbod, waarin ook ruimte is voor woon-zorg combinaties. Daarbij is het belangrijk de woningbouw te spreiden, zodat dit bijdraagt aan leefbaarheid (bijvoorbeeld op peil houden van voorzieningen) in de dorpen en Emmeloord.

Economie
Om een aantrekkelijke leefomgeving te behouden, is een impuls in bereikbaarheid nodig richting de toekomst. Zowel voor de economie als de leefbaarheid. Een betere bereikbaarheid, bijvoorbeeld door een Lelylijn kan mogelijk bijdragen aan diverse werkgelegenheid, meer inwoners en het behouden van voorzieningen en het welzijn in Noordoostpolder. Slimme mobiliteitsoplossingen, zoals deelmobiliteit en elektrische auto's (inclusief laadpalen) dragen hier ook aan bij. In de dorpen werd aangegeven dat multifunctionele accommodaties aanspreken waarin voorzieningen bij elkaar zitten. Mensen zien kansen voor toerisme, gericht op kwalitatief toerisme en voor dagrecreatie. Daarbij werd gewezen op het behouden van het landschappelijk karakter.

Landschap
De rust en weidsheid van het landschap wordt gewaardeerd. De landschappelijke opbouw en structuur is kenmerkend in Noordoostpolder met de landbouw als belangrijke functie. Kansen worden gezien om duurzame energie op te wekken op daken en langs infrastructuur om landbouwgrond te blijven gebruiken en niet ten koste van het kenmerkende landschap (landbouwgrond, horizon openhouden). Het creëren van groene corridors om biodiversiteit te versterken werd genoemd als kans om zo natuur en landbouw beide ruimte te bieden.

Landbouw
Er is veel landbouwkennis aanwezig in Noordoostpolder die we moeten benutten voor toekomstige ontwikkelingen.
Ook is er vraag naar ruimte voor landbouwbedrijven om zich toekomstbestendig te ontwikkelen. Er is vraag naar ruimte voor landbouwbedrijven om zich toekomstbestendig te ontwikkelen en bij te dragen aan wereldwijde voedselproductie.

Opvallende dilemma's en aandachtspunten

- **Nieuwkomers ten opzichte van een sterke sociale cohesie:** Enerzijds is er behoefte aan nieuwe mensen (waaronder arbeidsmigranten) en diversiteit tussen mensen in Noordoostpolder, om daarmee ook de verenigingen en voorzieningen in de dorpen in stand te houden. Anderzijds geven mensen aan dat de mensen wel affectie moeten hebben met de landbouw en moeten bijdragen aan de leefomgeving waar ze wonen en werken.
- **Toekomstbestendige dorpen en rust:** Dit sluit aan op de mate waarin de dorpen kunnen groeien om toekomstbestendig te blijven en voorzieningen te behouden, maar ook is er behoefte om het dorpse karakter (elkaar kennen, menselijke maat) en de rust in de dorpen te behouden.
- **Toenemende vergrijzing en vraag naar zorg:** De toenemende vergrijzing zorgt ervoor dat de vraag naar zorg toeneemt. Dit vraagt om een toename van de bereikbaarheid van zorgvoorzieningen vanuit de dorpen. De zorg is nu op afstand en de tijd om naar een ziekenhuis te komen is lang.
- **Landbouw en diverse ruimtevragers in het buitengebied:** Recreatie, bereikbaarheid, bebossing, duurzame energie en woningbouw maken dat de ruimte voor landbouwgrond onder druk komt te staan.
- **Kwaliteit ondergrond en landbouw**: De landbouw heeft te maken met uitdagingen, bijvoorbeeld door verzilting en bodemdaling.

- **Opwek duurzame energie en netcapaciteit**: we willen energie blijven gebruiken maar waar bieden we ruimte voor lokale duurzame opwek en hoe transporteren we het (gaan we bijvoorbeeld het net verzwaren of alternatieven voor opslag bouwen)?
- **Bereikbaarheid en Lelylijn**: Enerzijds is de komst van de Lelylijn een kans om de bereikbaarheid te vergroten, anderzijds geeft het een dilemma met het behouden van het karakter van Noordoostpolder als woongemeente. Verder is het wegenaanbod in Noordoostpolder goed, maar is de veiligheid op de wegen voor fietsers en langzaam verkeer een aandachtspunt.
- **Diversiteit in werkgelegenheid**: Het aanbod van onderwijs sluit niet aan op de ontwikkeling van de economie en diversiteit in werkgelegenheid. Noordoostpolder mist hoger onderwijs.
- **Lokaal verbouwen voedsel en internationaal concurreren**: Lokaal verbouwen van voedsel past niet in het internationale karakter en marktsysteem van de landbouw. Tegelijk biedt lokaal produceren mogelijkheden om de relatie tussen boer en consument te versterken. Daar kun je lokaal ook de leefomgeving op inrichten. Zet in op gezonde voedselproductie.
- **Landbouw als koploper**: er is behoefte dat de landbouw koploper blijft of wordt, in lijn met het pionierskarakter. De invulling is verschillend: meer inzetten op hightech en verder optimaliseren van huidige systeem tegenover andere agrarische productiesystemen starten die ingericht zijn op kringloop en natuurontwikkeling.
- **Digitalisering**: We werken steeds meer digitaal wat vraagt om betere digitale bereikbaarheid. Deze zal richting de toekomst alleen maar verder toenemen.
- **Regiobesef**: we zien ons steeds meer onderdeel van regio Zwolle terwijl Noordoostpolder bestuurlijk bij provincie Flevoland hoort.
- **Kans en risico van samenwerking in regio**: er is acceptatie dat niet alles in Noordoostpolder kan en hoeft (investeer waar het zin heeft) en mobiliteitsverbetering nodig is (denk aan Lelylijn, N50) voor het vlot bereiken van hoger onderwijs en ziekenhuis naar Sneek, Zwolle e.d. Tegelijk wordt inwonersgroei van Noordoostpolder gekoppeld aan voorzieningen, zoals de wens vanuit de samenleving voor een volwaardig ziekenhuis in Emmeloord of meer voorzieningen om jongeren te behouden, waarin de regio een concurrent kan zijn.
- **Onderscheid Emmeloord en de dorpen**
  Emmeloord is de stad van de Noordoostpolder, met een hoog voorzieningenniveau en een verzorgingsfunctie voor de overige kernen en het landelijk gebied. In Emmeloord wordt ook naar elkaar omgekeken, maar op een andere manier dan vanuit de dorpen. Inwoners geven aan dat de bereikbaarheid van Emmeloord met de Lelylijn verbeterd wordt. Hoogbouw in Emmeloord is wenselijk ten opzichte van hoogbouw in de dorpen om zo het karakter van de dorpen te behouden.
  De rust, het groene karakter en de kleinschaligheid, in combinatie met een sterke sociale cohesie, maken de dorpen tot aangename plekken om te wonen. De voorzieningen in de dorpen staan onder druk en er is behoefte aan woningen voor zowel jongeren als ouderen. Voorzieningen als een basisschool dragen bij aan de leefbaarheid in het dorp. Er is met name behoefte aan sportvoorzieningen en een supermarkt in de dorpen. Verder is aangegeven dat behoefte is aan het in standhouden van de kwaliteit van de woon- en leefomgeving en deze toekomstbestendig te maken. Over het buitengebied wordt aangegeven dat ruimte op vrijkomende agrarische bedrijfsboerderijen gebruikt moet worden voor bijvoorbeeld levensbestendig wonen (extra woning, woonerf).

NOORDOOSTPOLDER DE RUIMTE

Resultaat participatie strategische koers omgevingsvisie gemeente Noordoostpolder

Digitale toer door Noordoostpolder

Datum: 10 mei t/m 20 mei 2021

- 10 mei 2021 | **Rutten, Creil, Espel en Bant**** | aanmeldingen **15** | opkomst **15**
- 12 mei 2021 | **Emmeloord** | aanmeldingen **19** | opkomst **14**
- 18 mei 2021 | **Luttelgeest, Kraggenburg, Marknesse**** | aanmeldingen **10** | opkomst **9**
- 20 mei 2021 | **Tollebeek, Ens en Nagele**** | aanmeldingen **17** | opkomst **12**

Experts

21 organisaties | Verschillende bijeenkomsten

Waterschap, innovatiecluster Noordoostpolder, Cultuurbedrijf Noordoostpolder, Gemeente Urk, Omgevingsdienst, GGD, Pioniers van de Toekomst, Bedrijven voor Noordoostpolder e.a.

Inwoner Emmeloord
"Voor de leefbaarheid van onze gemeente en het in stand houden van de voorzieningen, moet er worden gebouwd in zowel de dorpen als in Emmeloord."

Inwoner Espel
"De Lelylijn trekt meer mensen uit het westen om hier te wonen, winkelen en recreëren"

- Online vragenlijst
- Online gesprekken
- Denktank (inwoners)
- Experts (organisaties)

Inwoner Emmeloord
"Landbouwgrond is ook natuur, deze is nodig voor onze eigen voedselvoorziening"

Inwoner Noordoostpolder
"In ieder dorp moet de mogelijkheid zijn om als gemeenschap samen dingen te ondernemen."

Denktank

15 inwoners | Verschillende bijeenkomsten

Inwoners uit: Marknesse, Emmeloord, Tollebeek, Luttelgeest, Ens, Kraggenburg**.

Diepte interviews

8 organisaties | Vier interviews

Landbouw, klimaatadaptatie, visie op de toekomst, wonen: gezonde en veilige leefomgeving

Wageningen universiteit, Land en tuinbouw organisatie Noord, ondernemer duurzaamheid, lector Hanzehogeschool en adviseur Deltares, Pioniers van de toekomst, Mercatus en GGD Flevoland.

Online enquête (burgerpanel)

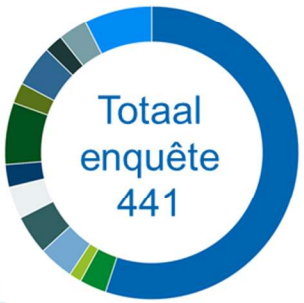

Emmeloord	243
Bant**	13
Creil**	6
Ens**	17
Espel**	19
Kraggenburg**	16
Luttelgeest**	11
Marknesse**	30
Nagele**	10
Rutten**	20
Tollebeek**	9
Elders	14
Wil ik niet zeggen	33
Totaal	441

** En buitengebied

Bijlage 2 Noordoostpolder in cijfers

Noordoostpolder heeft op 1 januari 2021 47.583 inwoners[1]. Het gemiddeld inkomen per inwoner is €23.700,- en ligt daarmee lager dan het landelijk gemiddelde van €36.000,- per inwoner.[2]

De sociale cohesie krijgt in Noordoostpolder een iets hoger cijfer (6,8) ten opzichte van de rest van Nederland (6,3). In onderstaande tabel is aangegeven hoe het staat met de leefbaarheid in Noordoostpolder ten opzichte van Nederland.[3] Noordoostpolder scoort op alle leefbaarheidsaspecten beter dan het Nederlands gemiddelde.

In 2019 was de opbouw van het opleidingsniveau in Noordoostpolder als volgt: 29,2% had het basisonderwijs afgerond. Het grootste deel, 49,5% het middelbaar onderwijs en 21,3% had een afgeronde HBO- of WO-opleiding.[4]

Aantal inwoners, inkomen en sociale cohesie Noordoostpolder.

Aantal inwoners
(1 januari 2021, cbs)
47.583

Gemiddeld inkomen per inwoner (2020, cbs)
€23.700

Sociale cohesie (2020, cbs)
Nederland: 6,3
Noordoostpolder: 6,8

Leefbaarheid Noordoostpolder, 2020.

	Nederland	Noordoostpolder
Mensen gaan prettig met elkaar om (% eens)	71,6%	78,4%
Gezellige buurt met veel saamhorigheid (% eens)	44,8%	54%
Voel mij thuis bij mensen in deze buurt (% eens)	61,5%	63,8%
Veel contact met andere buurtbewoners (% eens)	36,6%	44,1%
Tevreden met samenstelling bevolking (% eens)	67,9%	72,6%
Sociale overlast (% komt wel eens voor)	55,3%	44,5%
Ervaart overlast in de buurt (% veel overlast)	11,4%	5,7%

Leeftijdsopbouw Noordoostpolder, 2021.

[1] Centraal bureau voor de statistiek (2021). Inwoners per gemeente: Noordoostpolder. https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-bevolking/regionaal/inwoners
[2] Alle cijfers (2021). Informatie gemeente Noordoostpolder. https://allecijfers.nl/gemeente/noordoostpolder/
[3] Centraal bureau voor de statistiek (2020). Leefbaarheid woonbuurt. https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/81924NED?q=sociale%20ongelijkheid
[4] Alle cijfers (2021). Informatie gemeente Noordoostpolder. https://allecijfers.nl/gemeente/noordoostpolder/

Bijlage 3 Strategische Opgaven

Wat zijn voor ons de belangrijkste opgaven voor de toekomst?

Tussen de verschillende opgaven zit synergie en spanning. Ze hangen onlosmakelijk met elkaar samen. Daarom maken we richtinggevende keuzes, waarin we aangeven hoe we invulling geven aan de opgaven. De synergie werken we uit in vier integrale ambities. Over de spanningen moeten we aanvullend gebiedsgerichte keuzes maken om te bepalen hoe we Noordoostpolder in 2050 vormgeven.

Bewoners ervaren een prettige, gezonde en veilige leefomgeving. De opgaven ‘Een vitale, gezonde en inclusieve samenleving’ en ‘Versterking van de aantrekkingskracht van het woon- en werkklimaat’ dragen hieraan bij. Zowel vanuit de verschillende fasen in een mensenleven en de interactie tussen inwoners en ondernemers onderling.

De opgave ‘Pioniersmentaliteit en fysieke structuur als basis voor ontwikkelingen’ biedt met ‘Stimulans innovatieve economie, onderwijs en vestigingsklimaat’ kansen om niet alleen een prettige, gezonde en veilige leefomgeving te bieden, maar ook een toekomstbestendige leefomgeving en economie.

De opgave ‘Innovaties en verduurzaming in de landbouw ontwikkelen’ biedt samen met de ‘Pioniersmentaliteit en fysieke structuur als basis voor ontwikkelingen’ de mogelijkheden voor werkgelegenheid, de ontwikkeling van het landschap en recreatie.

Voor ieder van de opgaven geldt dat ‘Sterkere, slimmere en duurzamere (regionale) bereikbaarheid en verbinding’ kansen biedt om de andere activiteiten te versterken en verduurzamen en in netwerken samen te werken aan de opgaven.

De sterkste spanningen zitten in ruimte wat een schaars goed is. De bodemdaling en verzilting maken dat de landbouw onder druk komt te staan. Bovendien komen vele vragen af op landbouwgebied wat ruimte vraagt, zoals duurzame energie opwek, recreatie en uitbreiding van de kernen.

Hieronder laten wij zien wat het grote vraagstuk is van elke strategische opgave. Deze vragen worden opgepakt bij elke ambitie. De ambities geven daarmee richting over hoe we met deze opgaven omgaan:

1. *Hoe behouden en versterken we een vitale, gezonde en inclusieve samenleving?*
2. *Hoe versterken we de aantrekkingskracht van het woon- en werkklimaat in Noordoostpolder?*
3. *Hoe gebruiken we de pioniersmentaliteit en fysieke structuur als basis voor ontwikkelingen in Noordoostpolder?*

4. *Welke stimulans geven we aan een innovatieve economie en onderwijs en daarmee het vestigingsklimaat?*
5. *Hoe ontwikkelen we innovaties en verduurzaming in de landbouw in Noordoostpolder?*
6. *Hoe zorgen we voor een sterkere, slimmere en duurzamere de (regionale) bereikbaarheid en verbinding van Noordoostpolder?*

Vanuit deze zes strategische opgaves zijn met de samenleving en interne organisatie richtingen ontwikkeld om ons toekomstideaal te bereiken. Vanuit al deze richtingen zijn prioriteiten gesteld waar we op inzetten richting 2050. Deze prioriteiten zijn de 5 (integrale) ambities.

Bijlage 4 Beleidsinventarisatie Rijk, provincie en waterschap

Nationale omgevingsvisie
De nationale omgevingsvisie (2020)[5] (NOVI) omschrijft vier prioriteiten met daarin een aantal keuzes:

- **Ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie**. Nederland is in 2050 waterrobuust en klimaatbestendig. De komende jaren krijgt iedereen te maken met de overstap op duurzame energie. De energie-infrastructuur wordt geschikt gemaakt voor duurzame energiebronnen. Om schaarse ruimte goed te benutten, kiezen we ervoor zonnepanelen in eerste instantie op daken en aan gevels te plaatsen en dan pas in landelijk gebied. We passen duurzame energie in met oog voor omgevingskwaliteit.
- **Duurzaam economisch groeipotentieel**. Ruimte voor overgang naar een circulaire economie in 2050. Onze economie gaat over naar een circulaire en CO_2-neutrale energievoorziening. Daarom moeten productieprocessen aangepast worden. Het is nodig te innoveren en digitaliseren en daarmee de economie blijvend te vernieuwen om mee te gaan in de mondiale concurrentie. Een aantrekkelijke omgevingskwaliteit vraagt om en goede inpassing van bedrijven, logistieke functies en datacentra.
- **Sterke en gezonde steden en regio's**. Woningbouw in een stedelijk netwerk van groene en gezonde steden: In 2030 moet 1 miljoen woningen gebouwd worden. Er wordt gewerkt aan de ontwikkeling van Stedelijk Netwerk Nederland wat een goed en bereikbaar netwerk van steden en regio's in Nederland is. Locaties voorgrootschalige woningbouw zijn benoemd, waaronder de spoorzone van Zwolle. Bouwen gebeurt zoveel mogelijk binnen bestaand, stedelijk gebied. Bewoners moeten een prettige, gezonde en veilige leefomgeving ervaren. Dit vraagt om investeringen in verbeterde luchtkwaliteit, openbaar vervoer, veilige fiets- en wandelpaden, meer groen, ontmoetingsruimte en wateropvang in de stad, goede verbindingen met recreatiegebieden in de nabijheid van de stad. De leefomgeving richten we zo in, dat deze een actieve, gezonde leefstijl en maatschappelijke participatie bevordert.
- **Toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied**. Het landgebruik moet meer in balans zijn met natuurlijke systemen. Zo wordt een goede bodem- en waterkwaliteit en biodiversiteit bevorderd. Laaggelegen gebieden zullen in toenemende mate te maken krijgen met bodemdaling en verzilting. Dat kan aanpassingen in het gebruik van landbouwgrond en een andere bestemming van grond betekenen. We realiseren een duurzaam en vitaal landbouw- en voedselsysteem, gebaseerd op kringlopen en natuurinclusiviteit. De kwaliteit van het landschap moet sterker meewegen in de keuzes die we maken. Dat doen we door verrommeling en versnippering te voorkomen en logistieke functies op bestaande bedrijventerreinen of langs corridors te concentreren.

Deze vraagstukken zijn met elkaar verweven, zoals het bouwen van een miljoen woningen, ruimte voor opwekking van duurzame energie, aanpassing aan een veranderend klimaat, de ontwikkeling van een circulaire economie en omschakeling naar kringlooplandbouw vragen ruimte. Vandaar dat de NOVI helpt richting te geven en keuzes te maken. Daarvoor zijn in de NOVI drie afwegingsprincipes bepaald:

1. Combineren van functies gaan boven enkelvoudige functies;
2. Kenmerken en identiteit van een gebied staan centraal;
3. Afwentelen wordt voorkomen.

[5] Ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties (2020). Nationale omgevingsvisie: duurzaam perspectief voor onze leefomgeving. https://www.novistukken.nl/PageByID.aspx?sectionID=209000&contentPageID=

Provinciale omgevingsvisie

De provinciale omgevingsvisie van Flevoland (2017)[6] toont de visie op Flevoland in 2030. Flevoland is een gebied met toplandbouw, afgewisseld met natuurgebieden en woonkernen, gevormd door eigentijdse stedenbouwkundige concepten. De ontwikkelingsgerichtheid is onderdeel van de identiteit van Flevoland. In Noordoostpolder was in de beginperiode economische binding een voorwaarde voor nieuwe inwoners. Nog steeds werkt het overgrote deel in de polder. De maatschappelijke opbouw en economie hebben zich gestabiliseerd. Verwacht wordt dat het aantal inwoners in Noordoostpolder gaat afnemen (zie bijlage 2 voor huidige cijfers).

- In 2050 heeft Flevoland geen fossiel gas meer in huizen en bedrijven.
- Flevoland ontwikkelt richting 2030 prachtige groenblauwe natuur- en recreatiegebieden langs de waterrijke randen van de polder en toplandbouw.
- Bovendien is Flevoland optimaal aangesloten op de diverse (infrastructurele) netwerken van de (Noordelijke) Randstad en Zwolle.
- In 2030 staat Flevoland bekend als de grondstoffenleverancier voor de circulaire economie. (Rest) stromen uit landbouw, bedrijven en huishoudens maken we geschikt voor duurzaam (her)gebruik. De agrarische sector en het bedrijfsleven profiteren hiervan. Het bewerken van (rest)stromen om te voldoen aan de marktvraag trekt nieuwe bedrijvigheid aan: innovatieve en creatieve bedrijven, adviesbureaus, maakindustrie en logistieke ondersteuning. Dit doet Flevoland via twee sporen: groene grondstoffen en gebruikte materialen.
- In 2030 staat Flevoland bekend om meerdere smaken (diversiteit productiewijze en -bedrijven) in de agrosector, die door haar aanpassingsvermogen en vernieuwingen en innovaties voortvarend en snel in praktijk brengt. De landbouw heeft geleid tot ’s werelds hoogste productie en opbrengsten. Op wereldschaal vinden vele ontwikkelingen en innovaties plaats, ook door onderzoeks- en opleidingsinstituten in Flevoland. De sector investeert in kwalitatief beter, gezonder en duurzamer voedsel en productie, op basis van hernieuwbare grondstoffen energie en met inspiratie uit andere sectoren. Verbindingen met gezondheid, farmacie, energie en direct met de consument nemen toe. De voorlopers zijn in Flevoland te vinden.

Watervisie van waterschap Zuiderzeeland

De watervisie van Waterschap Zuiderzeeland[7] omschrijft dat ook in Flevoland schaarste ontstaat aan ruimte door onze ambities op het gebied van woningbouw, recreatie, hernieuwbare energie, natuurontwikkeling en verduurzaming van de landbouw. Het gevolg daarvan is dat zowel het water- als bodemsysteem tegen grenzen aanloopt. Plaatselijk zakt de bodem, waardoor gebieden natter worden. De bodem raakt bovendien uitgeput, door weinig organische stof en verdichting. De toename van verzilting van het grondwater komt daar bovenop. De klimaatverandering maakt dat er steeds vaker schaarste is aan zoet water voor de natuur, mens en landbouw. De watervisie geeft aan dat keuzes nodig zijn waarbij water één van de ordenende principes is. Door uit te gaan van de natuurlijke variaties van de bodem en de beschikbaarheid van het water (te veel en te weinig) zorgen we voor een beter houdbare en toekomstbestendige inrichting. Daarbij is de dagelijkse zorg voor waterveiligheid en schoon en voldoende water een basis voor duurzame ontwikkeling.

[6] Provincie Flevoland (2017). Omgevingsvisie: Flevoland straks. https://www.omgevingsvisieflevoland.nl/

[7] Waterschap Zuiderzeeland (2021). Watervisie: met water werken aan de leefomgeving. https://www.zuiderzeeland.nl/_flysystem/media/210707-watervisie-waterschap-zuiderzeeland.pdf

Onder andere door het versterken van dijken en het optimaliseren van zuiveringsinstallaties levert het waterschap een bijdrage aan een gezonde en veilige leefomgeving in Noordoostpolder.
Voor Emmeloord adviseert het waterschap het principe ‘Elke ontwikkeling is waterinclusief’ toe te passen. Datzelfde geldt voor de dorpen. Dat betekent dat regenwater afgekoppeld wordt, waardoor het riool minder zwaar belast wordt. Een gescheiden rioolstelsel biedt de mogelijkheden piekbuien op te vangen. Regenwateropvang biedt een kans om straten, parken en pleinen te vernieuwen en te verfraaien. Aandachtspunt daarbij is voldoende ruimte voor regenwateropvang draagvlak bij bewoners. Energie uit afval- en oppervlaktewater biedt mogelijkheden voor de opwek van duurzame energie. In het bodemdalingsgebied komen hoogwaardige teelten onder druk te gaan. Vandaar dat in die gebieden andere vormen van landgebruik mogelijk zijn, zoals innovatieve landbouw en meerwaarde voor natuur en recreatie op voor landbouw minder geschikte gronden. De dijken vormen een veilige waterkering. Soms vormen deze een barrière voor ecologie of natuur. Het helpt het ecologisch beheer op te schalen en onderhoudspaden open te stellen om natuur en recreatie meer kansen te bieden.

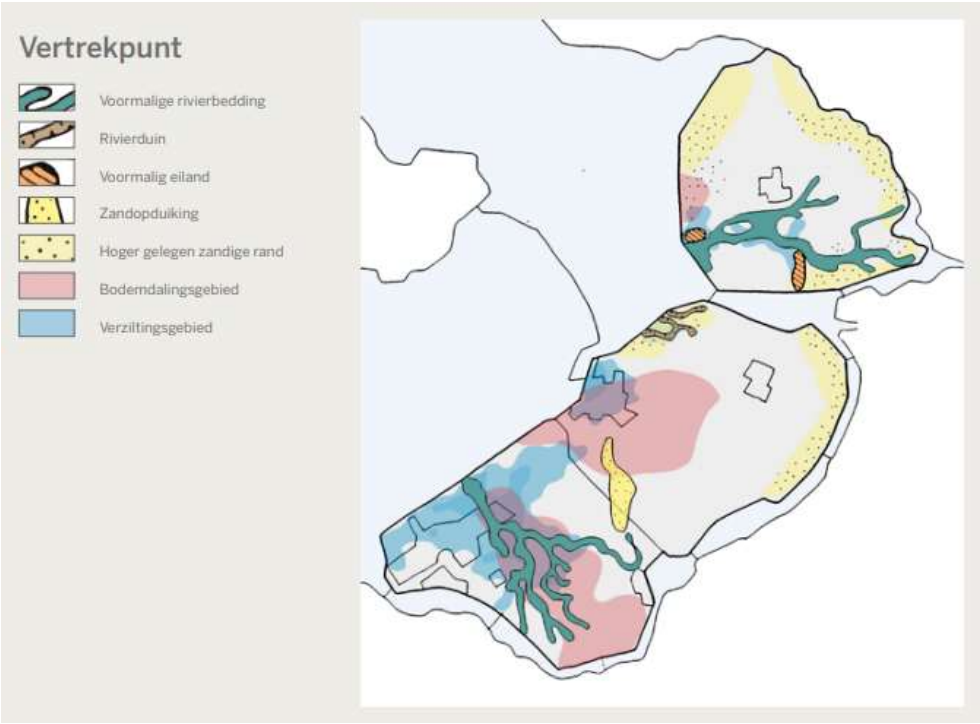

Bijlage 5 DNA Noordoostpolder

Wie is 'Noordoostpolder' vandaag en hoe is het gebied opgebouwd? Wat maakt ons uniek en onderscheidend? Wat zijn onze kernkwaliteiten? Hoe staat Noordoostpolder ervoor?

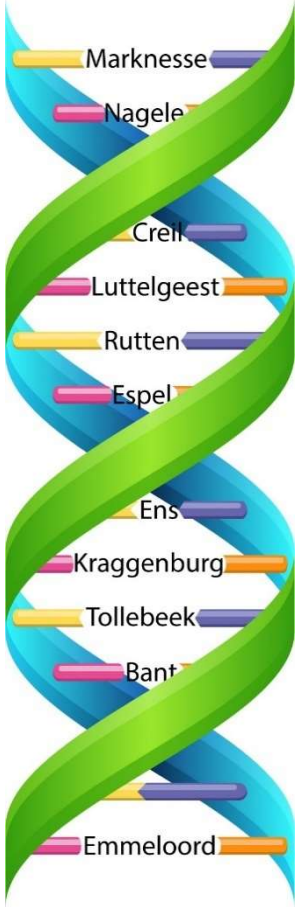

Deze vragen beantwoorden we in dit hoofdstuk. Wie we zijn is de basis hoe we naar de toekomst kijken en daarmee welke strategische koers we inzetten.

De inwoners, ondernemers en bezoekers van de dorpen, Emmeloord, Schokland, Wellerwaard, het Kuinderbos, het Waterloopbos en het buitengebied van Noordoostpolder vormen samen de fysieke en sociale structuur van Noordoostpolder. De sociale en fysieke structuur van Noordoostpolder biedt de basis voor ontwikkelingen in de leefomgeving. De kernkwaliteiten ruimte, erfgoed en pioniers bieden kansen en mogelijkheden om ze in te zetten om Noordoostpolder richting 2050 te ontwikkelen. De fysieke structuur van Noordoostpolder is uniek in Nederland en de wereld. Tijdens en direct na de Tweede Wereldoorlog, werd de Noordoostpolder drooggemalen, ingericht en geschikt gemaakt voor landbouwproductie.

Bij de drooglegging besloot men de theorie van de Duitse Walter Christaller in praktijk te brengen. De regelmaat in steden, hun onderlinge afstand en voorzieningen waren de basis voor zijn ideaalmodel waarin vraag en aanbod in evenwicht zouden zijn.

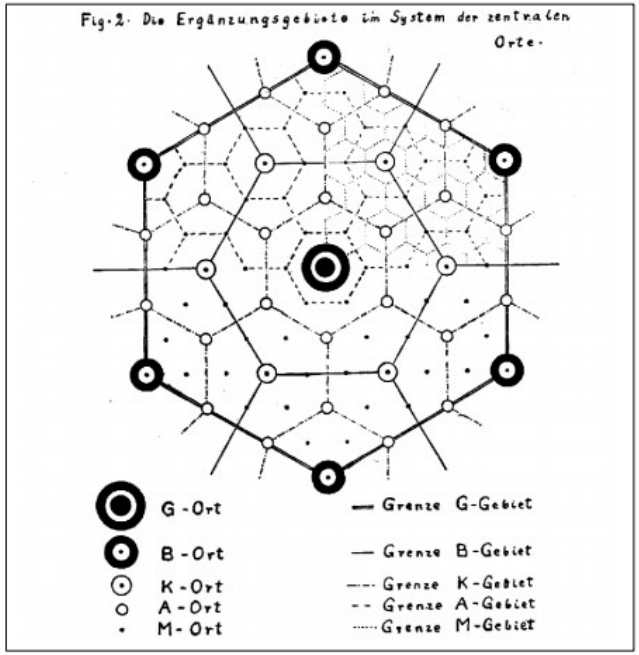

Centrale plaatsen theorie, Walter Christaller (1933).

Iedereen zou op redelijke afstand van huis de benodigde voorzieningen hebben.[8] In 1940 werd de dijk rondom de Noordoostpolder aangelegd. In 1942 werd de polder drooggemalen. De inrichting was in 1962 afgesloten. Een helder raster was de basis voor de inrichting van Noordoostpolder met een vastgestelde kavelmaat. Emmeloord als centrale kern, verbonden met tien kleinere dorpen op fietsafstand.[9] Niet alle gronden waren geschikt voor akkerbouw. Op de vruchtbare klei zijn langgerekte akkers aangelegd en aan de randen van de polder zijn bossen geplant, zoals het Kuinderbos en het Voorsterbos.[10] Noordoostpolder is in het oosten verbonden met 'het oude land' van Overijssel.

Het zuidoosten is begrensd door het Kadoelermeer en het Vollenhovermeer. Dijken beschermen het westen tegen overstromingen.[11]

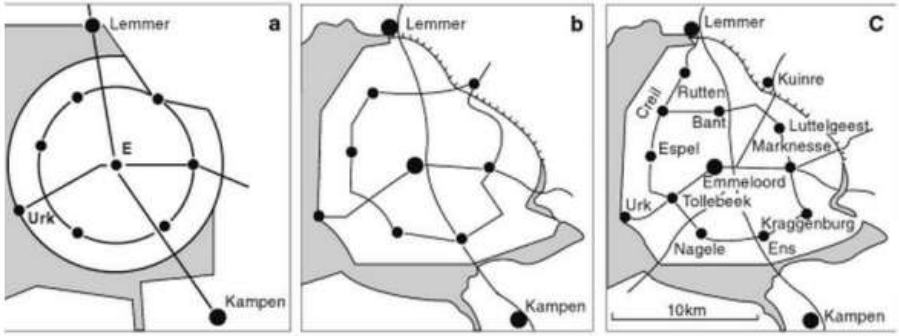

Walter Christaller's centrale plaatsentheorie toegepast op Noordoostpolder.[12]

Bij het polderconcept ging het niet alleen om de fysieke opbouw. Een hele nieuwe maatschappij zou gaan wonen, werken en leven in Noordoostpolder. Daarom speelde de maatschappelijke opvatting over het maken van een nieuw woongebied ook een rol. Rondom de stad Emmeloord werden tien dorpen ontwikkeld in de polder: Marknesse, Ens, Luttelgeest, Nagele, Tollebeek, Rutten, Creil, Kraggenburg, Bant en Espel. Op het voormalig eiland (en huidig werelderfgoed) Schokland bleef het dorpje na de drooglegging bestaan. Ieder (nieuw ontwikkeld) dorp kreeg eigen voorzieningen, zodat ook een sociale gemeenschap ontstond. De agrarische erven waren ook om die reden geclusterd in groepen van twee, drie of vier erven om de woningen te koppelen, soms voorzien van 4 arbeiderswoningen. De dorpen werden omgeven door bomen, om voor beschutting te zorgen. De samenhang tussen de dorpen is groot, hoewel ze allemaal een eigen identiteit hebben. Vooral Nagele heeft een eigen architectonische identiteit 'Het Nieuwe Bouwen'. De andere dorpen zijn gebaseerd op de stijl van 'de Delftse School' en herkenbaar aan de rode bakstenen huizen met rode pannendaken, maar toonden soms ook invloeden van 'Het Nieuwe Bouwen'. Het landschap en de sociale structuur van de polder blijven uitgangspunt en basis voor toekomstige ontwikkelingen in Noordoostpolder.[13]

[8] Canon Noordoostpolder (2014). De inrichting van de IJsselmeerpolders en de rol van de theorie van Walter Christaller. https://www.canonnoordoostpolder.nl/images/pdf/christaller-model.pdf
[9] Waterschap Zuiderzeeland (2021). Watervisie waterschap Zuiderzeeland. https://www.zuiderzeeland.nl/_flysystem/media/210707-watervisie-waterschap-zuiderzeeland.pdf
[10] Gemeente Noordoostpolder (2013). Structuurvisie Noordoostpolder 2025. https://raad.noordoostpolder.nl/Documenten/13-Structuurvisie-Noordoostpolder-2025-vastgesteld.pdf
[11] Waterschap Zuiderzeeland (2021). Watervisie waterschap Zuiderzeeland. https://www.zuiderzeeland.nl/_flysystem/media/210707-watervisie-waterschap-zuiderzeeland.pdf
[12] Canon Noordoostpolder (2014). De inrichting van de IJsselmeerpolders en de rol van de theorie van Walter Christaller. https://www.canonnoordoostpolder.nl/images/pdf/christaller-model.pdf
[13] Gemeente Noordoostpolder (2013). Structuurvisie Noordoostpolder 2025. https://raad.noordoostpolder.nl/Documenten/13-Structuurvisie-Noordoostpolder-2025-vastgesteld.pdf

Wonen in een schone en groene omgeving, te midden van een bijzonder gestructureerd en kleinschalig landschap met ruimte voor recreatie en in de nabijheid van omliggende stedelijke regio's maakt het prettig leven in Noordoostpolder. Een opmerkelijke karakteristiek van gemeente Noordoostpolder is haar recente aantrekkingskracht op vooral hoger opgeleide mensen en kennisintensieve werkgelegenheid, ondanks de wat perifere ligging van de gemeente ten opzichte van kenniscentra zoals de Amsterdamse en Utrechtse regio's.

Een mogelijke reden vormen de bijzondere en aantrekkelijke, landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten van de Noordoostpolder. Hoogopgeleide zelfstandigen die werken aan huis kunnen in deze polder de markt van noord- en oost-Nederland bedienen, op niet al te lange afstand van het westen van het land.[14] De volgende kernkwaliteiten (van onze identiteit) bepalen ook het imago van Noordoostpolder. We spannen ons in om deze kernkwaliteiten te behouden en te gebruiken als basis voor de verdere ontwikkeling van Noordoostpolder. [15]

[14] Tordoir, P. & A. Poorthuis (2018). Netwerkanalyse Flevoland. https://stateninformatie.flevoland.nl/documenten/ingekomen-stukken/DOCUVITP-2350129-v4-Netwerkwerkrapportage-Flevoland.PDF

[15] Gemeente Noordoostpolder (2021). Strategisch marketingplan: gebiedsmarketing van De Noordoostpolder. https://raad.noordoostpolder.nl/Vergaderingen/Commissie-Bestuur,-Financien-en-Economische-zaken/2021/30-augustus/19:30/6-1-Strategisch-Marketingplan-de-Noordoostpolder.pdf

Kernkwaliteiten: ruimte, erfgoed en pioniers
Kernkwaliteiten van Noordoostpolder zijn: de ruimte, het erfgoed en pioniers.

- Noordoostpolder geeft **ruimte**. Dat is te ervaren op de uitgestrekte akkers, aan de randen van de polder, met uitzicht op het IJsselmeer en turend naar de horizon. De ruimte kenmerkt zich niet alleen door de rust en weidsheid van het landschap, maar ook door de ruimte om te ondernemen, wonen en je eigen gang te gaan. In Noordoostpolder is de vrijheid om de eigen wensen in te vullen.

- Noordoostpolder kenmerkt zich door de bijzondere ontstaansgeschiedenis als eerste polder van Flevoland. Het is een vernieuwend ontwerp geweest. Het **erfgoed** is terug te zien in de structuur van het landschap, de wegen- en waterlopen, de architectuur, het voormalige eiland Schokland en het rijksmonument Waterloopbos. Noordoostpolder is een door de mens gemaakt nieuw land vol kansen.

- Geselecteerde agrariërs kregen de mogelijkheid een eigen bedrijf op te zetten. Met hard werken en ‘gewoon doen’, maakten zij als **pioniers** samen de zeebodem tot vruchtbaar land. Dit is nog altijd terug te vinden in de huidige gemeenschap, het arbeidsethos, de samenwerking, betrokkenheid bij elkaar, bij de polder en het rijke verenigingsleven. Noordoostpolder heeft een centrale ligging met een goede autobereikbaarheid. De land- en tuinbouw (agrofoodsector) van Noordoostpolder is een internationaal voorbeeld. Water is een belangrijke kwaliteit van de polder in alle facetten: het IJsselmeer, watericonen, waterlopen, kust en strand. Noordoostpolder kent hightech bedrijvigheid (internationale maakindustrie bedrijven en kennisinstituten). Verder loopt Noordoostpolder voorop wat betreft duurzame energie en circulariteit.

Bijlage 6 Samenhang huidig beleid

Hoewel we bewust vanuit een frisse blik en zonder sturing vanuit bestaand beleid de Omgevingsvisie ontwikkelen is het wel van belang om het bestaand beleid tegen het licht te houden en deze inhoudelijk op elkaar af te stemmen.

Een inclusieve en hechte samenleving met ruimte voor iedereen.

Gemeente Noordoostpolder heeft een krachtige samenleving, waar men er voor elkaar is als het nodig is (Beleidsplan sociaal domein "Krachtig Noordoostpolder 2.0", 2021)[16]. Daarin zijn vier leidende principes omschreven: Iedereen doet mee, voorkomen staat voorop, passende ondersteuning voor wie dat nodig heeft en financieel houdbaar stelsel. Deze doelen sluiten aan bij de ambitie.
In het Deelplan Participatie (2021)[17] is aangegeven dat Noordoostpolder zich inzet voor een inclusieve arbeidsmarkt waarbij voldoende werkgevers werkplekken beschikbaar stellen. Zo kan iedereen naar vermogen deelnemen aan de samenleving. Noordoostpolder wil een robuust klimaat scheppen waarin dat mogelijk is.
In de twee beleidsregels (huisvesting arbeidsmigranten landelijk gebied Noordoostpolder 2018 [18] en Beleidsregel ander woongebruik kernen in Noordoostpolder 2018 [19] is aangegeven dat maximaal 4 personen per woning per dorp en maximaal 300 personen op 3 locaties in de glastuinbouwgebieden zijn toegestaan. De gemeente onderscheidt hierin vier vormen van huisvesting met verschil tussen de dorpen en het landelijk gebied. Daarmee is daarin nog niets over de integratie van arbeidsmigranten ten opzichte van de sociale cohesie in de dorpen.[20] In het beleid arbeidsmigranten (2012)[21] staat wel dat de integratie zowel van de arbeidsmigrant als van de samenleving moet komen.
De kadernotitie sport en bewegen (2021) voegt toe dat de sportieve en beweegvriendelijke omgeving leidt tot zoveel mogelijk gezonde inwoners en in Noordoostpolder voldoende mogelijkheid is om sport en bewegen actief en passief (mee) te beleven. Zes kaders zijn meegegeven: inclusief sporten en bewegen, duurzame en gezonde sportinfrastructuur, vitale sport- en beweegaanbieders, positieve sportcultuur, van jongs af aan vaardig in bewegen, breedtesport als basis, topsport inspireert.[22]

Sociale krachtige dorpen en wijken en een gezonde aantrekkelijke leefomgeving.

De woonvisie Noordoostpolder: kansen grijpen (2020) omschrijft dat Noordoostpolder ruimte biedt voor experimenten met nieuwe woonvormen om bij te dragen aan de variatie in het woonaanbod, waardoor Noordoostpolder voor meer mensen aantrekkelijk wordt. Mensen die een band hebben met Noordoostpolder krijgen ruimte om te blijven en te

[16] Gemeente Noordoostpolder (2021). Beleidsplan sociaal domein "Krachtig Noordoostpolder 2.0". https://raad.noordoostpolder.nl/Vergaderingen/Commissie-Samenlevingszaken/2021/13-januari/19:30/4-1-Beleidsplan-sociaal-domein-Krachtig-Noordoostpolder-2-0.pdf
[17] Gemeente Noordoostpolder (2021). Deelplan participatie. https://raad.noordoostpolder.nl/Vergaderingen/Commissie-Samenlevingszaken/2021/17-maart/19:30/4-1-Deelplan-Participatie.pdf
[18] Gemeente Noordoostpolder (2018). Beleid huisvesting arbeidsmigranten landelijk gebied Noordoostpolder 2018. https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR491345/1
[19] Gemeente Noordoostpolder (2018). Beleidsregel ander woongebruik kernen in Noordoostpolder: https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR491337/1

[20] Gemeente Noordoostpolder (2018). Beleid huisvesting arbeidsmigranten landelijk gebied Noordoostpolder 2018. https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR491345/1
[21] Gemeente Noordoostpolder (2012). Beleid arbeidsmigranten. https://raad.noordoostpolder.nl/Vergaderingen/Gemeenteraad/2012/20-september/19:30/Arbeidsmigranten./12-2-Beleid-arbeidsmigranten.pdf
[22] Gemeente Noordoostpolder (2021). Kadernotitie sport en bewegen. https://raad.noordoostpolder.nl/Vergaderingen/Gemeenteraad/2021/29-maart/19:30/10-1-Kadernotitie-Sport-en-Bewegen.PDF

komen, zowel in Emmeloord als in de dorpen.[23] Dat sluit aan op de koers die voortkomt uit het gesprek met de samenleving. Aanvullend geeft de woonvisie ruimte om flexibel in te spelen op (snelle) veranderingen in de markt. De ambitie van de gemeente is om aan de grotere behoefte aan groei te doen, zowel in Emmeloord als in de dorpen. Met name een goed aanbod voor senioren en starters is nodig. Aanvullend omschrijft de Flevolandse woonagenda (nog niet vastgesteld, 2021) dat de kwalitatieve ontwikkeling van het wonen in Flevoland centraal staat. Flevoland zet ook in op nieuwe woonvormen onder andere door pilotgebied(en) voor integraal duurzaam bouwen (houtbouw en biobased). Daarmee sluit ook het beleid vanuit de provincie aan op de uitkomsten van de samenleving. Alleen het speerpunt van duurzaam bouwen is niet zo direct uit de resultaten naar voren gekomen.

In de kerkenvisie (wordt in 2022 voorgelegd aan de gemeenteraad) komen kerkenpaspoorten met interessante informatie voor uitwerking in de omgevingsvisie (o.a. cultuurhistorische en stedenbouwkundige waarde van het gebouw en de locatie). Vanuit de samenleving is geen informatie opgehaald over kerken in Noordoostpolder.

Noordoostpolder heeft een groeiambitie voor de woningbouwopgave en is een verkenning gestart voor het bepalen van de ambitie in de Motie Koerhuis[24] 100.000 woningen en de woningvraag van de regio Zwolle.
De GGD Flevoland stelde de volgende kernwaarden voor een gezonde leefomgeving op: kinderen groeien op in een rookvrije omgeving. Voor iedereen zijn er dichtbij en toegankelijk aantrekkelijke plekken, de leefomgeving draagt bij aan een gezond gewicht en wonen en druk verkeer zijn gescheiden. Een gezonde inrichting van de leefomgeving beschermt tegen negatieve omgevingsinvloeden en bevordert de gezondheid. Een gezonde leefomgeving is een leefomgeving die bewoners als prettig ervaren, waar gezonde keuzes gemakkelijk en logisch zijn, en waar negatieve invloed op gezondheid zo klein mogelijk is. Belangrijke elementen voor een gezonde leefomgeving zijn uitnodigen tot bewegen (wandelen, fietsen, spelen), elkaar ontmoeten, ontspannen, een goede milieukwaliteit (lucht, geluid), klimaatbestendigheid (zoals meer groen voor tegengaan hitte- en wateroverlast) en een goede toegang tot voorzieningen. Voor gebouwen omschrijft de GGD dat het binnenklimaat prettig en gezond is, minimaal één zijde van de woning aangenaam is (niet te warm/koud) en er voldoende betaalbare en levensloopgeschikte woningen zijn.[25]

Het Sociaal Economisch Beleid (2019) geeft aan dat Noordoostpolder samen met ondernemers en andere (onderwijs) partijen op pad gaat. Daar heeft Noordoostpolder de volgende doelen bij: Noordoostpolder sociaal en economisch gezond houden met een goed ondernemersklimaat, een prettige leefomgeving, ruimte voor innovatie en veel werkgelegenheid voor de inwoners. Noordoostpolder zet zich in op zes thema's: (inclusieve) arbeidsmarkt, huisvesting, mobiliteit, samenwerking, gebiedsmarketing en duurzaamheid.
Het gaat ook over werkgelegenheid voor de eigen inwoners.[26] Vanuit de samenleving is opgehaald dat ook nieuwe inwoners welkom zijn in Noordoostpolder om diversiteit te stimuleren.
In het Beleidsplan Openbare Ruimte 2014-2014 staat de gewenste kwaliteit voor de openbare ruimte.
Daarin kozen wij voor een groene en functionele openbare ruimte in de woonomgeving. Ook kozen wij ervoor om alle belangen en initiatieven van de bewoners op een passende manier mee te nemen bij veranderingen in de openbare ruimte. In 2021 voegen wij daaraan toe dat de

[23] Gemeente Noordoostpolder (2020). Woonvisie Noordoostpolder: Kansen grijpen. https://repository.officiele-overheidspublicaties.nl/externebijlagen/exb-2020-72220/1/bijlage/exb-2020-72220.pdf
[24] Tweede Kamer der Staten-Generaal (2020). Integrale visie op de woningmarkt. https://www.parlementairemonitor.nl/9353000/1/j4nvgs5kjg27kof_j9vvij5epmj1ey0/vl6bel3mrszr/f=/kst32847621.pdf
[25] GGD Flevoland (2018). Kernwaarden gezonde leefomgeving GGD Flevoland. https://ggdghor.nl/wp-content/uploads/2021/05/GGD_GHOR_EPUB_KW_GEZ_LEEFOMGEVING_mei-2021.pdf
[26] Gemeente Noordoostpolder (2019). Sociaaleconomisch beleid: raderen in beweging. https://raad.noordoostpolder.nl/Vergaderingen/Commissie-Bestuur,-Financien-en-Economische-zaken/2019/02-december/19:30/03-1-Sociaal-Economisch-Beleid-2020-2024-Raderwerk-in-beweging.pdf

Noordoostpolder verantwoordelijkheid neemt voor thema's als biodiversiteit en klimaatverandering.[27]

De transitievisie warmte (vastgesteld in september 2021) omschrijft de ambitie een aardgasvrije verwarming van de gebouwde omgeving te halen in 2050. Deze ambitie wordt onderdeel van de omgevingsvisie. Per dorp is een oplossing met de laagst maatschappelijke kosten om in de toekomst aardgasvrij te verwarmen. Er moeten veel individuele oplossingen komen, omdat de bouwdichtheid in Noordoostpolder te klein is voor collectieve systemen. Op geothermie en aquathermie na zijn er namelijk geen duurzame bronnen aanwezig. Daardoor komt all-electric in de meeste gevallen naar voren als beste alternatief. Dit brengt grote uitdagingen mee op het toch al overbelaste elektriciteitsnet. Enkele wijken in Emmeloord zijn hier een uitzondering op, omdat daar wel collectief verwarmd kan worden. Voor die tijd is het van belang dat het isoleren van gebouwen altijd nodig is om energie te besparen.[28] Opvallend is dat de warmtetransitie naar een aardgasvrije leefomgeving eigenlijk niet ter sprake is gekomen vanuit de opbrengst uit de samenleving voor de strategische koers voor Noordoostpolder. Het klimaatakkoord schrijft voor dat de Transitievisie Warmte landt in de omgevingsvisie, wat de reden is het daarin op te nemen.

Noordoostpolder biedt ruimte voor vindingrijkheid.

De belangrijkste sectoren op bedrijventerreinen zijn agrofood, logistiek en hightech & composieten. Voor uitbreiding van bedrijventerreinen werkt Noordoostpolder volgens de ladder van duurzame verstedelijking. Er wordt (voor de periode tot 2028) een toename van ongeveer 35 tot 53h verwacht.[29]
Verder omschrijft de welstandnota (2018) dat de aandacht voor cultuurhistorie van Noordoostpolder groot is en de verwachting is dat dit in de toekomst nog belangrijker wordt. Met het unieke verhaal kan Noordoostpolder zich blijvend onderscheiden wat vraagt om een werkwijze, waarbij Noordoostpolder zich bewust is van de kwaliteiten van de polder en hier zorgvuldig mee omgaat.[30] Voor de omgevingsvisie is belangrijk de welstandsgebieden te herijken.

Koploper in toekomstgerichte landbouw.

Aanvullend op deze koers, omschrijft de Landschapsvisie Flevoland (2021)[31] een aantal overwegingen.

De eerste overweging is dat het waterbouwkundig bouwwerk het fundament is van de polders en de landschappelijke identiteit. De verschillende onderdelen (dijkzones, gemalen, vaarten en sluizen) moeten zichtbaar en beleefbaar zijn.
Dat draagt bij de leefbaarheid van het buitengebied die naar voren kwam als kans voor het poldermodel van de toekomst. Dit sluit aan op de Agenda IJsselmeergebied 2050[32] waarin staat dat het IJsselmeergebied een landschap is van wereldklasse met een toekomstbestendig water- en ecosysteem en van vitaal economisch belang is voor Nederland onder andere door toeristisch-recreatieve bestemming en de bijdrage aan het woon- en vestigingsklimaat van Nederland.

[27] Gemeente Noordoostpolder (2014). Beleidsplan openbare ruimte 2014-2024. https://raad.noordoostpolder.nl/Vergaderingen/Gemeenteraad/2014/17-februari/19:30/Beleidsplan-Openbare-Ruimte-2014-2024-/16-2-Beleidsplan-openbare-ruimte-2014-2014.pdf
[28] Gemeente Noordoostpolder (2021). Transitievisie warmte.
[29] Gemeente Urk en Gemeente Noordoostpolder (2018). Visie op werklocaties Noordelijk Flevoland. https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR612424.
[30] Gemeente Noordoostpolder (2018). Welstandnota. https://raad.noordoostpolder.nl/Vergaderingen/Commissie-Woonomgeving/2016/03-november/19:30/Welstandsnota-2016/04-1-Welstandsnota-2016.pdf
[31] Provincie Flevoland (2021). Landschapsvisie Flevoland: programma Landschap van de Toekomst. https://www.flevoland.nl/getmedia/4ee2ec67-1227-4dbb-ab12-fe2a77699dd0/Landschapsvisie-Flevoland-dv.pdf
[32] Ministerie van Infrastructuur en waterstaat (2018). Agenda IJsselmeergebied 2050. https://www.agendaijsselmeergebied2050.nl/

De landschapsvisie Noordoostpolder (2012)[33] omschrijft een koers als 'levend landschap', waarbij zowel het oorspronkelijke plan als de ontwikkelingen van de afgelopen jaren in beschouwing wordt genomen. De waardering van het huidige landschap speelt daarin een rol bij de inschatting van de mate waarin landschappelijke kwaliteiten toekomstbestendig zijn. In de structuurvisie Noordoostpolder 2025 (2013) is een landschappelijk raamwerk opgenomen waarbij nieuwe ontwikkelingen mogelijk zijn wanneer ze in de sfeer en identiteit van de plek passen. De visie is vooral gericht op het behoud en de verbetering van bestaande ruimtelijke, economische en sociale kwaliteiten van Noordoostpolder. In de structuurvisie is uitgegaan van een doorzetting van de trend van vergaande schaalvergroting, verbreding en verduurzaming waarin verwacht is dat die ontwikkeling zich de komende jaren doorzet. Deze is vertaald naar een 'ja, mits regime ten aanzien van erfvergrotingen' gebaseerd op onderzoek uit de landschapsvisie.[34]

De tweede overweging uit de landschapsvisie Flevoland gaat over het versterken van de belevingsassen om de beleving van het open polderpanorama te garanderen. Dit sluit aan op het behouden van de onderscheidende kwaliteiten van de polder, zoals de weidsheid van het landschap.
De derde overweging gaat over de drie polderconcepten behouden. Daar is niet specifiek informatie over opgehaald. De vierde overweging gaat over hybride gebieden- aandacht voor landschapsinnovatie. Door ontwerpend onderzoek aandacht geven aan hybride gebieden waar verschillende opgaven samen komen. Als voorbeeld wordt het gebied ten zuidwesten van Emmeloord genoemd waar bodemdaling en de toekomst van landbouw samenkomen in relatie tot de landschappelijke waarden en het werelderfgoed Schokland.

Opvallend is dat de waterkwaliteit niet naar voren is gekomen uit de samenleving. Het waterschap en de gemeente hebben gezamenlijk de verantwoordelijkheid de beoogde doelstellingen voor de afvalwaterketen en het watersysteem te realiseren. Dat gaat onder andere over duurzaamheid en kringlopen, de energietransitie, glastuinbouw, het aan- en afhaken van de AWZI (afvalwaterzuiveringsinstallatie), klimaatadaptatie en medicijnresten en microplastics.[35] Verder omschrijft het nog vast te stellen waterprogramma van provincie Flevoland dat water randvoorwaardelijk is voor goede ruimtelijke ontwikkeling en het faciliteren van functies zoals wonen, natuur en agrarische activiteiten. De provincie ziet een verband tussen de kansen die het watersysteem biedt en de grenzen, zoals een bepaald gebruik waar een balans in gevonden moet worden. In de omgevingsvisie is het nodig hier keuzes in te maken voor 2050.

Aanvullend omschrijft het Deltaprogramma ruimtelijke adaptatie (2021) dat overheden de gevolgen van hittestress, wateroverlast, droogte en overstromingen tot een minimum moeten beperken en dit meegenomen moet worden bij ontwikkelingen in de leefomgeving.[36]
De visienota Noordoostpolder energieneutraal (2017) omschrijft de ambitie in 2030 energieneutraal te zijn. Noordoostpolder zet verder in op het stimuleren van het gebruik van duurzame vervoerswijzen en een positieve invloed te hebben op de gezondheid.[37] Dit sluit aan op wat is opgehaald bij de samenleving. Om de ambitie uit de visienota te halen, is in de Structuurvisie Zon in de Polder/regionale energiestrategie 1.0 ingezet op

[33] Gemeente Noordoostpolder (2012). Landschapsvisie Noordoostpolder: landschap van rust en regelmaat. https://raad.noordoostpolder.nl/Vergaderingen/Themabijeenkomsten/2012/8-oktober/19:30/Landschapsplan-WO/2-01-4-landschapsvisie-NOP-def-compr19-9-2012.pdf
[34] Gemeente Noordoostpolder (2013). Structuurvisie Noordoostpolder 2025. https://raad.noordoostpolder.nl/Documenten/13-Structuurvisie-Noordoostpolder-2025-vastgesteld.pdf
[35] Gemeente Noordoostpolder & waterschap Zuiderzeeland (2019). Watertakenplan Noordoostpolder 2019-2024. https://raad.noordoostpolder.nl/Vergaderingen/Commissie-Woonomgeving/2019/14-januari/19:30/05-1-WaterTakenPlan-Noordoostpolder.pdf
[36] Ministerie van Infrastructuur en waterstaat (2021). Deltaprogramma ruimtelijke adaptatie. https://dp2021.deltaprogramma.nl/
[37] Gemeente Noordoostpolder (2017). Visienota Noordoostpolder energieneutraal. https://raad.noordoostpolder.nl/Vergaderingen/Gemeenteraad/2017/23-januari/19:30/Visienota-Noordoostpolder-energieneutraal/10-1-Visienota-Noordoostpolder-energieneutraal.pdf

het ontwikkelen van 600ha zonneparken, waarvan 200ha is vergund (langs de Wester- en Noordermeerdijk).[38]
We hebben provincie Flevoland verzocht de regeling ‘wonen op erven (rood voor rood beleid) (2018)’ voort te zetten. In dat verzoek beschrijven we dat de pilot met het bouwen van 28 extra woningen op vrijkomende erven een succes was. Het doel was de landschappelijke kwaliteit van het landschappelijk gebied (erven weer in hun oorspronkelijke omvang brengen en omzoomd door een goede erfsingel) en het bieden van nieuwe en extra woonmilieus. Dit beleid sluit aan op het bieden van ruimte op erven om woningbouw, recreatie, duurzame energie, klimaatadaptatie en natuur. Richting 2030 is de verwachting dat sprake is van 400-600 bedrijfsbeëindigingen in de agrarische sector, waarvan 70% in Noordoostpolder. Met name de mogelijkheid om met meerdere generaties op een erf te wonen spreekt aan, omdat zorgtaken verdeeld kunnen worden. [39]
Flevoland wil tot 2050 zeker 1700 hectare (ha) extra bos aanleggen, met als ambitie 1200 ha in 2030. De 1700ha wil Flevoland realiseren via de volgende manieren. Bos realiseren in bestaande natuurgebieden. Bos in rijen aanplanten langs wegen, vaarten en erfgrenzen, in de vorm van landschapselementen. Nieuwe vormen van boslandbouw (agroforestry) ontwikkelen. Bossen aanleggen in en om bestaande en nieuwe woonwijken. Aanleggen bij grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen zoals bedrijventerreinen. Ontwikkelen van ‘klimaatbos’ door bedrijven of particulieren die hun CO_2 uitstoot willen compenseren.[40]

Noordoostpolder is optimaal verbonden met haar omgeving.

Aanvullend op de opbrengsten uit de samenleving, beschrijft de Visie buitenwegen (beoogde vaststelling eind 2021) een inrichtingsprincipe per type buitenweg (verkeersveiligheid), waarmee de belangen 'landschap', 'natuur' en 'verkeer' zo goed mogelijk tot uitdrukking (blijven) komen. Denk daarbij aan een samenhangend ontwerp voor de inrichting van buitengebieden en een openbare ruimte die efficiënt beheerd kan worden en daarmee drie genoemde belangen zo goed mogelijk behartigt.[41]
Deze ambities kwamen niet zo duidelijk naar voren uit de samenleving, maar zouden vanuit huidig beleid in de omgevingsvisie een plek moeten krijgen.
De mobiliteitsvisie (vaststelling najaar 2021) benoemt vijf strategische opgaven:

1. Effectiever beheer van veilige infrastructuur.
2. Verbeteren veilig en prettig fietsen in het buitengebied.
3. Innovatieve vormen van OV in Noordoostpolder.
4. Versterken Emmeloord als aantrekkelijk voorzieningencentrum.
5. Vitale dorpen met verblijfskwaliteiten.

Deze komen overeen met wat is opgehaald in de samenleving voor de strategische koers van de omgevingsvisie. Alleen het effectiever beheer van veilige infrastructuur kwam daarin niet duidelijk naar voren. De ambitie om na 2030 na te denken over andere vormen van vervoer, waaronder ov-hubs, mobility as a service en P+R sluiten aan op wat is opgehaald voor de omgevingsvisie. Verder gaat de mobiliteitsvisie uit van dorpshubs en

[38] Gemeente Noordoostpolder (2019/2021). Structuurvisie zon in de polder & regionale energiestrategie 1.0. https://raad.noordoostpolder.nl/Vergaderingen/Commissie-Woonomgeving/2019/02-december/19:30/06-Rvst-Structuurvisie-Zon-in-de-Polder-en-Verklaring-van-geen-bedenkingen.pdf
[39] Gemeente Noordoostpolder (2021). Wonen op erven (rood-voor-rood beleid), experimentkader. https://raad.noordoostpolder.nl/Vergaderingen/Gemeenteraad/2021/29-maart/19:30/7-3-Brief-aan-GS-Provincie-Flevoland-experiment-extra-wonen-op-erven.pdf
[40] Provincie Flevoland (2021). Bossenstrategie. https://www.flevoland.nl/FlevolandAdmin/getmedia/3e19f78d-9c9d-4004-99a3-cce8f6d8a191/Bossenstrategie-provincie-Flevoland_DV.pdf?web=1&wdLOR=c5FDA42A4-9B6C-46E7-B626-9DDC304FE2B5
[41] Gemeente Noordoostpolder (2021). Visie buitenwegen. Beoogde vaststelling in najaar 2021.

een schaalsprong voor Emmeloord. De koppeling wordt daarin gemaakt met woningbouw rondom het station waar de Lelylijn langs komt.
Zonder Lelylijn zullen mensen sneller afhankelijk zijn van de auto, wat een minder duurzame keuze (ervan uitgegaan dat elektrische auto's niet voldoende beschikbaar zijn voor iedereen).[42] De keuze om rondom het station Emmeloord nieuwe, grotere woonmilieus te ontwikkelen waarbij de hoogste dichtheden rondom het station liggen en waarbij goede wandel- en fietsroutes naar het station leiden zal in de omgevingsvisie herbevestigd en verder uitgewerkt moeten worden in relatie tot de andere opgaven.
Opvallend is dat de verbreding van de N50 wel terugkomt in gesprekken met de samenleving als verbinding met (regio) Zwolle, maar niet is opgenomen in de mobiliteitsvisie, waarin wordt ingezet op versterking van HOV-verbindingen.

Andersom gaat de mobiliteitsvisie in op mobiliteitshubs waarmee ook het voorzieningenniveau in dorpen verbeterd kan worden.
De GGD Flevoland adviseert bovendien dat actief vervoer (lopen en fietsen) in beleid, ontwerp en gebruik de standaard is en dat er tussen kernen goede fiets en OV-verbindingen zijn om gezondheidswinst in de leefomgeving te krijgen.[43]

Wat niet in de samenleving is opgehaald of in beleid naar voren kwam, is de vraag of we meer gaan thuiswerken door de coronacrisis en het effect daarvan op mobiliteit en bereikbaarheid. Dit is een aandachtspunt om mee te nemen in de uitwerking in de omgevingsvisie.

[42] Gemeente Noordoostpolder (2021). Mobiliteitsvisie. https://raad.noordoostpolder.nl/Vergaderingen/Commissie-Woonomgeving/2021/25-mei/19:00/6-Keuzenota-Mobiliteitsvisie.pdf

[43] GGD Flevoland (2018). Kernwaarden gezonde leefomgeving GGD Flevoland. https://ggdghor.nl/wp-content/uploads/2021/05/GGD_GHOR_EPUB_KW_GEZ_LEEFOMGEVING_mei-2021.pdf

Geraadpleegd beleid voor de strategische koers

Deze lijst omvat beleidsstukken waar notie van is genomen bij het opstellen van deze strategische koers. Het doel van de lijst is inzage te geven in de beleidsstukken die zijn meegenomen bij het opstellen van dit document over de sociale en fysieke leefomgeving.

Gemeente Noordoostpolder (2012). ***Landschapsvisie Noordoostpolder: landschap van rust en regelmaat.*** https://raad.noordoostpolder.nl/Vergaderingen/Themabijeenkomsten/2012/8-oktober/19:30/Landschapsplan-WO/2-01-4-landschapsvisie-NOP-def-compr19-9-2012.pdf

Gemeente Noordoostpolder (2012). ***Beleid arbeidsmigranten.*** https://raad.noordoostpolder.nl/Vergaderingen/Gemeenteraad/2012/20-september/19:30/Arbeidsmigranten./12-2-Beleid-arbeidsmigranten.pdf

Gemeente Noordoostpolder (2013). ***Structuurvisie Noordoostpolder 2025.*** https://raad.noordoostpolder.nl/Documenten/13-Structuurvisie-Noordoostpolder-2025-vastgesteld.pdf

Gemeente Noordoostpolder (2014). ***Beleidsplan openbare ruimte 2014-2024.*** https://raad.noordoostpolder.nl/Vergaderingen/Gemeenteraad/2014/17-februari/19:30/Beleidsplan-Openbare-Ruimte-2014-2024-/16-2-Beleidsplan-openbare-ruimte-2014-2014.pdf

Gemeente Noordoostpolder (2017). ***Visienota Noordoostpolder energieneutraal.*** https://raad.noordoostpolder.nl/Vergaderingen/Gemeenteraad/2017/23-januari/19:30/Visienota-Noordoostpolder-energieneutraal/10-1-Visienota-Noordoostpolder-energieneutraal.pdf

Gemeente Noordoostpolder (2018). ***Beleid huisvesting arbeidsmigranten.*** https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR491345/1

Gemeente Noordoostpolder (2021). ***Beleidsplan sociaal domein "Krachtig Noordoostpolder 2.0".*** https://raad.noordoostpolder.nl/Vergaderingen/Commissie-Samenlevingszaken/2021/13-januari/19:30/4-1-Beleidsplan-sociaal-domein-Krachtig-Noordoostpolder-2-0.pdf

Gemeente Noordoostpolder (2018). ***Welstandnota.*** https://raad.noordoostpolder.nl/Vergaderingen/Commissie-Woonomgeving/2016/03-november/19:30/Welstandsnota-2016/04-1-Welstandsnota-2016.pdf

Gemeente Urk en Gemeente Noordoostpolder (2018). ***Visie op werklocaties Noordelijk Flevoland.*** https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR612424.

Gemeente Noordoostpolder (2019). ***Sociaaleconomisch beleid: raderen in beweging.*** https://raad.noordoostpolder.nl/Vergaderingen/Commissie-Bestuur,-Financien-en-Economische-zaken/2019/02-december/19:30/03-1-Sociaal-Economisch-Beleid-2020-2024-Raderwerk-in-beweging.pdf

Gemeente Noordoostpolder (2019/2021). ***Structuurvisie zon in de polder & regionale energiestrategie 1.0.*** https://raad.noordoostpolder.nl/Vergaderingen/Commissie-Woonomgeving/2019/02-december/19:30/06-Rvst-Structuurvisie-Zon-in-de-Polder-en-Verklaring-van-geen-bedenkingen.pdf

Gemeente Noordoostpolder (2020). ***Woonvisie Noordoostpolder: Kansen grijpen.*** https://repository.officiele-overheidspublicaties.nl/externebijlagen/exb-2020-72220/1/bijlage/exb-2020-72220.pdf

Gemeente Noordoostpolder (2021). ***Deelplan participatie***. https://raad.noordoostpolder.nl/Vergaderingen/Commissie-Samenlevingszaken/2021/17-maart/19:30/4-1-Deelplan-Participatie.pdf

Gemeente Noordoostpolder (2021). ***Definitie, doelstellingen en uitgangspunten Samenspel (participatie).*** https://raad.noordoostpolder.nl/Vergaderingen/Gemeenteraad/2021/28-april/19:30/RB-Definitie-doelstellingen-en-uitgangspunten-Samenspel-participatie.pdf

Gemeente Noordoostpolder (2021). ***Kadernotitie sport en bewegen.*** https://raad.noordoostpolder.nl/Vergaderingen/Gemeenteraad/2021/29-maart/19:30/10-1-Kadernotitie-Sport-en-Bewegen.PDF

Gemeente Noordoostpolder (2021). ***Mobiliteitsvisie***. https://raad.noordoostpolder.nl/Vergaderingen/Commissie-Woonomgeving/2021/25-mei/19:00/6-Keuzenota-Mobiliteitsvisie.pdf

Gemeente Noordoostpolder (2021). ***Strategisch marketingplan: gebiedsmarketing van De Noordoostpolder.***

https://raad.noordoostpolder.nl/Vergaderingen/Gemeenteraad/2021/13-september/19:30/21-2-Bijlage-Strategisch-Marketingplan-DEF.pdf

Gemeente Noordoostpolder (2021). ***Transitievisie warmte.*** Beoogde vaststelling najaar 2021 (vastgesteld in september).

Gemeente Noordoostpolder (2021). ***Visie buitenwegen.*** Beoogde vaststelling najaar 2021.

Gemeente Noordoostpolder (2021). ***Wonen op erven (rood-voor-rood beleid), experimentkader.*** https://raad.noordoostpolder.nl/Vergaderingen/Gemeenteraad/2021/29-maart/19:30/7-3-Brief-aan-GS-Provincie-Flevoland-experiment-extra-wonen-op-erven.pdf

Gemeente Noordoostpolder & waterschap Zuiderzeeland (2019). ***Watertakenplan Noordoostpolder 2019-2024.*** https://raad.noordoostpolder.nl/Vergaderingen/Commissie-Woonomgeving/2019/14-januari/19:30/05-1-WaterTakenPlan-Noordoostpolder.pdf

GGD Flevoland (2018). ***Kernwaarden gezonde leefomgeving GGD Flevoland.*** https://ggdghor.nl/wp-content/uploads/2021/05/GGD_GHOR_EPUB_KW_GEZ_LEEFOMGEVING_mei-2021.pdf

Ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties (2020). ***Nationale omgevingsvisie: duurzaam perspectief voor onze leefomgeving.*** https://www.novistukken.nl/PageByID.aspx?sectionID=209000&contentPageID=

Ministerie van Infrastructuur en waterstaat (2018). ***Agenda IJsselmeergebied 2050.*** https://www.agendaijsselmeergebied2050.nl/

Ministerie van Infrastructuur en waterstaat (2021). ***Deltaprogramma ruimtelijke adaptatie.*** https://dp2021.deltaprogramma.nl/

Provincie Flevoland (2017). ***Omgevingsvisie: Flevoland straks***. https://www.omgevingsvisieflevoland.nl/

Provincie Flevoland (2021). ***Bossenstrategie***. https://www.flevoland.nl/FlevolandAdmin/getmedia/3e19f78d-9c9d-4004-99a3-cce8f6d8a191/Bossenstrategie-provincie-Flevoland_DV.pdf?web=1&wdLOR=c5FDA42A4-9B6C-46E7-B626-9DDC304FE2B5

Provincie Flevoland (2021). ***Landschapsvisie Flevoland: programma Landschap van de Toekomst.*** https://www.flevoland.nl/getmedia/4ee2ec67-1227-4dbb-ab12-fe2a77699dd0/Landschapsvisie-Flevoland-dv.pdf

Tordoir, P. & A. Poorthuis (2018). ***Netwerkanalyse Flevoland.*** https://stateninformatie.flevoland.nl/documenten/ingekomen-stukken/DOCUVITP-2350129-v4-Netwerkwerkrapportage-Flevoland.PDF

Tweede Kamer der Staten-Generaal (2020). ***Integrale visie op de woningmarkt.*** https://www.parlementairemonitor.nl/9353000/1/j4nvgs5kjg27kof_j9vvij5epmj1ey0/vl6bel3mrszr/f=/kst32847621.pdf

Waterschap Zuiderzeeland (2021). ***Watervisie waterschap Zuiderzeeland.*** https://www.zuiderzeeland.nl/_flysystem/media/210707-watervisie-waterschap-zuiderzeeland.pdf